

Ειδική έκθεση

Προσπάθειες της ΕΕ για βιώσιμη διαχείριση του εδάφους

Πρότυπα χωρίς ιδιαίτερες φιλοδοξίες
και μέτρα με ελλιπή στόχευση



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Περιεχόμενα

	Σημείο
Σύνοψη	I-IX
Εισαγωγή	01-18
Γιατί η διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς έχει σημασία	01-06
Λύσεις για τη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς	07-08
Ο ρόλος της ΕΕ	09-18
Η κοινή γεωργική πολιτική και η οδηγία για τη νιτρορύπανση	11-14
Ο ρόλος της Επιτροπής και των κρατών μελών	15-17
Ενωσιακή χρηματοδότηση	18
Εμβέλεια και προσέγγιση του ελέγχου	19-24
Παρατηρήσεις	25-97
Οι προϋποθέσεις για την καταβολή άμεσων ενισχύσεων δεν είναι αρκούντως απαιτητικές όσον αφορά τη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους	25-51
Τα πρότυπα πολλαπλής συμμόρφωσης έχουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν τις απειλές για τη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς	25-29
Οι απαιτήσεις πολλαπλής συμμόρφωσης ενδέχεται να συμβάλουν στην υγεία του εδάφους, συχνά όμως συνεπάγονται περιορισμένες βελτιώσεις στις γεωργικές πρακτικές	30-38
Ο βαθμός φιλοδοξίας και οι συνέπειες της πολλαπλής συμμόρφωσης όσον αφορά τη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς εξακολουθούν σε μεγάλο βαθμό να μην αξιολογούνται	39-42
Οι αλλαγές στις προϋποθέσεις για την καταβολή άμεσων ενισχύσεων την περίοδο 2023-2027 είναι ανεπαρκείς	43-51
Ελλιπής στόχευση των προαιρετικών μέτρων και ανεπαρκής αξιολόγηση του αντικτύπου τους	52-77
Ελάχιστα κονδύλια αγροτικής ανάπτυξης προορίζονταν σε περιοχές με τα εντονότερα προβλήματα σχετικά με το έδαφος	52-63
Τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης περιλάμβαναν ελάχιστα μέτρα διαχείρισης της κοπριάς, μολονότι ήταν γνωστά τα προβλήματα σχετικά με πλεονάσματα αζώτου	64-69

Στις αξιολογήσεις των κρατών μελών παρέχονταν περιορισμένες πληροφορίες σχετικά με τον αντίκτυπο των προαιρετικών μέτρων	70-77
Οι παρεκκλίσεις και η έλλειψη δεδομένων περιορίζουν την αποτελεσματικότητα των περιορισμών όσον αφορά τη διασπορά κοπριάς	78-97
Η ρύπανση του εδάφους αυξήθηκε σε εκμεταλλεύσεις που επωφελήθηκαν από μια παρέκκλιση όσον αφορά τα όρια αζώτου	78-89
Η έλλειψη δεδομένων υπονομεύει την ικανότητα της Επιτροπής να αξιολογεί την εφαρμογή των απαιτήσεων σχετικά με τη διαχείριση της κοπριάς στα κράτη μέλη	90-93
Χρονοβόρες οι διαδικασίες επί παραβάσει που αφορούν την οδηγία για τη νιτρορύπανση	94-97
Συμπεράσματα και συστάσεις	98-104

Παραρτήματα

Παράρτημα I – Συναφείς με τον εν προκειμένω έλεγχο διατάξεις της οδηγίας για τη νιτρορύπανση

Παράρτημα II – Επιλογή κρατών μελών

Παράρτημα III – Αλλαγές που επήλθαν στα πρότυπα που σχετίζονται με το έδαφος για την περίοδο 2023-2027 σε σύγκριση με τα αντίστοιχα της περιόδου 2014-2020

Συντομογραφίες

Γλωσσάριο

Απαντήσεις της Επιτροπής

Χρονογραμμή

Κλιμάκιο ελέγχου

Σύνοψη

I Η υγεία του εδάφους είναι καθοριστική για τη βιώσιμη γεωργία. Ωστόσο, το 60-70 % περίπου των εδαφών στην ΕΕ είναι μη υγιή, κατάσταση που οφείλεται εν μέρει στις τρέχουσες πρακτικές διαχείρισης του εδάφους και της κοπριάς. Οι πρακτικές αυτές έχουν επίσης αρνητικό αντίκτυπο στην ποιότητα των υδάτων και στη βιοποικιλότητα. Η κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) περιλαμβάνει διάφορα χρηματοδοτικά και νομοθετικά εργαλεία για την ενθάρρυνση βελτιώσεων σχετικά με τη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς κατά την περίοδο 2014-2022, και η οδηγία για τη νιτρορύπανση προσδιορίζει όριο για τη διασπορά αζώτου από κοπριά σε περιοχές με ρύπανση. Η νομοθετική πρωτοβουλία που προετοιμάζεται το 2023 συνιστά ευκαιρία για αναβάθμιση των προτύπων που αφορούν τη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς, καθώς και για τη βελτίωση της συλλογής, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των δεδομένων σχετικά με την υγεία του εδάφους. Αναμένουμε ο εν προκειμένω έλεγχος να συνεισφέρει στο πλαίσιο αυτό.

II Ο έλεγχος που διενεργήσαμε κάλυψε μέτρα και δράσεις της ΚΓΠ σχετικά με τη διαχείριση της κοπριάς που ανελήφθησαν στο πλαίσιο της εφαρμογής της οδηγίας για τη νιτρορύπανση. Αξιολογήσαμε κατά πόσον η Επιτροπή και τα κράτη μέλη αξιοποίησαν αποτελεσματικά τα εργαλεία της ΕΕ με σκοπό τη βιώσιμη διαχείριση των γεωργικών εδαφών και της κοπριάς. Συγκεκριμένα, αξιολογήσαμε τα εξής:

- o κατά πόσον οι προϋποθέσεις για την καταβολή άμεσων ενισχύσεων σε γεωργούς (πρότυπα πολλαπλής συμμόρφωσης και πρακτικές οικολογικού προσανατολισμού) ήταν αρκούντως φιλόδοξες·
- o κατά πόσον τα προαιρετικά μέτρα της ΚΓΠ στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης ήταν καλά στοχευμένα και η χρηματοδότησή τους επαρκής· και
- o τον αντίκτυπο των παρεκκλίσεων που χορηγούνται στο πλαίσιο της οδηγίας για τη νιτρορύπανση, καθώς και αν η Επιτροπή διασφαλίζει την εφαρμογή των προβλεπόμενων στην οδηγία αυτή απαιτήσεων όσον αφορά τη διαχείριση της κοπριάς.

III Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι, λόγω του ότι συχνά ο προσδιορισμός και οι απαιτήσεις των προτύπων στερούνταν φιλοδοξίας και η στόχευση σε εθνικό επίπεδο ήταν ελλιπής, τα διαθέσιμα εργαλεία δεν αξιοποιούνταν επαρκώς και υπάρχει μεγάλο περιθώριο βελτίωσης της υγείας του εδάφους.

IV Διαπιστώσαμε ότι τα πρότυπα πολλαπλής συμμόρφωσης σχετικά με τη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς έχουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν απειλές κατά του εδάφους, καθώς εφαρμόζονται στο 85 % της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (ΧΓΕ). Εντούτοις, οι απαιτήσεις που καθορίζονται στο επίπεδο των κρατών μελών συχνά καθιστούν αναγκαίες περιορισμένες μόνο αλλαγές στη συμπεριφορά των γεωργών και συνεπάγονται βελτιώσεις των γεωργικών πρακτικών σε περιορισμένο βαθμό. Η Επιτροπή δεν αξιολόγησε τον βαθμό φιλοδοξίας κατά την εξέταση που πραγματοποιεί ετησίως των μέτρων που λαμβάνουν τα κράτη μέλη με σκοπό την υλοποίηση της καλής γεωργικής και περιβαλλοντικής κατάστασης. Επιπλέον, ελάχιστα κράτη μέλη έχουν αξιολογήσει τη συμβολή της πολλαπλής συμμόρφωσης στη διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισης του εδάφους και της κοπριάς. Βάσει της αξιολόγησής μας, μολονότι προκύπτουν βελτιώσεις για την περίοδο 2023-2027, είναι υπαρκτός ο κίνδυνος ο συνολικός αντίκτυπος στη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς να είναι περιορισμένος λόγω ανεπαρκών αλλαγών, μέχρι στιγμής, στα μέτρα εφαρμογής που λαμβάνουν ορισμένα κράτη μέλη.

V Διαπιστώσαμε ότι από τα κονδύλια αγροτικής ανάπτυξης που ήταν διαθέσιμα για τη χρηματοδότηση προαιρετικών μέτρων της ΚΓΠ, λίγα ήταν αυτά που στόχευαν τις περιοχές με τα εντονότερα προβλήματα σχετικά με το έδαφος. Ακόμη και στις περιπτώσεις στις οποίες παρατηρείτο τέτοια στόχευση, αυτή δεν είχε πάντοτε ως αποτέλεσμα την αύξηση των δαπανών στις περιοχές αυτές. Τα κράτη μέλη δεν όριζαν τον προϋπολογισμό για τα εν λόγω μέτρα στα οικεία προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης βάσει αξιολόγησης της χρηματοδότησης που απαιτείτο για την επίτευξη των τιμών-στόχου όσον αφορά τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους.

VI Διαπιστώσαμε ότι τα μέτρα διαχείρισης της κοπριάς που χρηματοδότησαν τα κράτη μέλη ήταν λίγα. Επιπλέον, οι αξιολογήσεις από τα κράτη μέλη των προαιρετικών μέτρων της ΚΓΠ παρείχαν περιορισμένες πληροφορίες σχετικά με τη συμβολή των εν λόγω μέτρων στη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς.

VII Όσον αφορά τις διατάξεις σχετικά με την κοπριά της οδηγίας για τη νιτρορύπανση, διαπιστώσαμε ότι αποφάσεις πολιτικής, όπως η κατάργηση των ποσοστώσεων γάλακτος, οδήγησαν σε αύξηση του μεγέθους των κοπαδιών στις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις που επωφελήθηκαν από μια παρέκκλιση από την τήρηση των ορίων αζώτου που περιόριζαν τη διασπορά κοπριάς. Ως εκ τούτου, η παρέκκλιση αυτή παρεμπόδισε σε έναν βαθμό την επίτευξη του στόχου της οδηγίας.

VIII Η Επιτροπή ανέφερε ότι, αναλόγως τους δείκτες, έως και 13 κράτη μέλη δεν συμπεριέλαβαν στις εκθέσεις τους της περιόδου 2016-2019 σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για τη νιτρορύπανση δεδομένα όσον αφορά βασικούς δείκτες για τη χρήση κοπριάς. Αυτή η έλλειψη δεδομένων υπονομεύει την ικανότητα της Επιτροπής να αξιολογεί την εφαρμογή των απαιτήσεων σχετικά με τη διαχείριση της κοπριάς στα κράτη μέλη. Επίσης, οκτώ κράτη μέλη δεν παρείχαν την πρόβλεψη σχετικά με την ποιότητα των υδάτων που απαιτείται για την αντιμετώπιση της προερχόμενης από την κοπριά ρύπανσης.

IX Συνιστούμε στην Επιτροπή:

- 1) να εξετάσει τον βαθμό φιλοδοξίας των προτύπων και να υποβάλει σχετικά στοιχεία, καθώς και να αξιολογήσει τα αποτελέσματα εφαρμογής τους·
- 2) να αναφέρει στοιχεία σχετικά με τη στόχευση των εντονότερων τοπικών προβλημάτων σχετικά με το έδαφος στο πλαίσιο των προαιρετικών μέτρων της ΚΓΠ·
- 3) να περιορίσει τη χρήση παρεκκλίσεων και να εξετάσει το ενδεχόμενο αντικρουόμενων στόχων με άλλους τομείς πολιτικής·
- 4) να βελτιώσει τα ενοποιημένα δεδομένα σε επίπεδο ΕΕ καλύπτοντας τα κενά στο επίπεδο των κρατών μελών.

Εισαγωγή

Γιατί η διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς έχει σημασία

01 Το έδαφος έχει καθοριστική σημασία για τη ζωή, καθώς παρέχει θρεπτικές ουσίες, νερό, οξυγόνο και υποστήριξη στα φυτά. Αποτελεί μη ανανεώσιμο πόρο. Σύμφωνα με εξέταση¹ της κατάστασης των εδαφών της ΕΕ, οι τρέχουσες πρακτικές διαχείρισης έχουν ως αποτέλεσμα το 60-70 % περίπου των εν λόγω εδαφών να μην είναι υγιή. Επιπλέον, η υπερβολική χρήση θρεπτικών ουσιών, όπως η κοπριά, σε γεωργικές εκτάσεις στην ΕΕ² έχει αρνητικές συνέπειες για την ποιότητα των υδάτων και τη βιοποικιλότητα.

02 Η ΕΕ έχει δεσμευθεί για την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, επτά από τους οποίους έχουν άμεσο ή έμμεσο αντίκτυπο στο έδαφος ([γράφημα 1](#)).

¹ [Caring for soil is caring for life](#), Παράρτημα 1 με τίτλο «Status of soil health across Europe in 2020».

² [EU Mission Soil Deal for Europe: Living labs and lighthouses](#), Ενημερωτικό δελτίο, 2022.

Γράφημα 1 – Επισκόπηση των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης που σχετίζονται με το έδαφος

15

Προστασία, αποκατάσταση και προώθηση της βιώσιμης χρήσης των χερσαίων οικοσυστημάτων, βιώσιμη διαχείριση των δασών, καταπολέμηση της απερίμωσης, ανάσχεση και αντιστροφή της υποβάθμισης του εδάφους και ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας

2

Εξάλειψη της πείνας, επίτευξη επισιτιστικής ασφάλειας, βελτίωση της διατροφής και προώθηση της βιώσιμης γεωργίας

3

Διασφάλιση υγιούς ζωής και προώθηση της ευημερίας για όλους σε όλες τις ηλικίες



13

Ανάληψη επείγουσας δράσης για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της

12

Διασφάλιση προτύπων βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής

11

Επίτευξη ασφαλών, ανθεκτικών, βιώσιμων και χωρίς αποκλεισμούς πόλεων και οικισμών

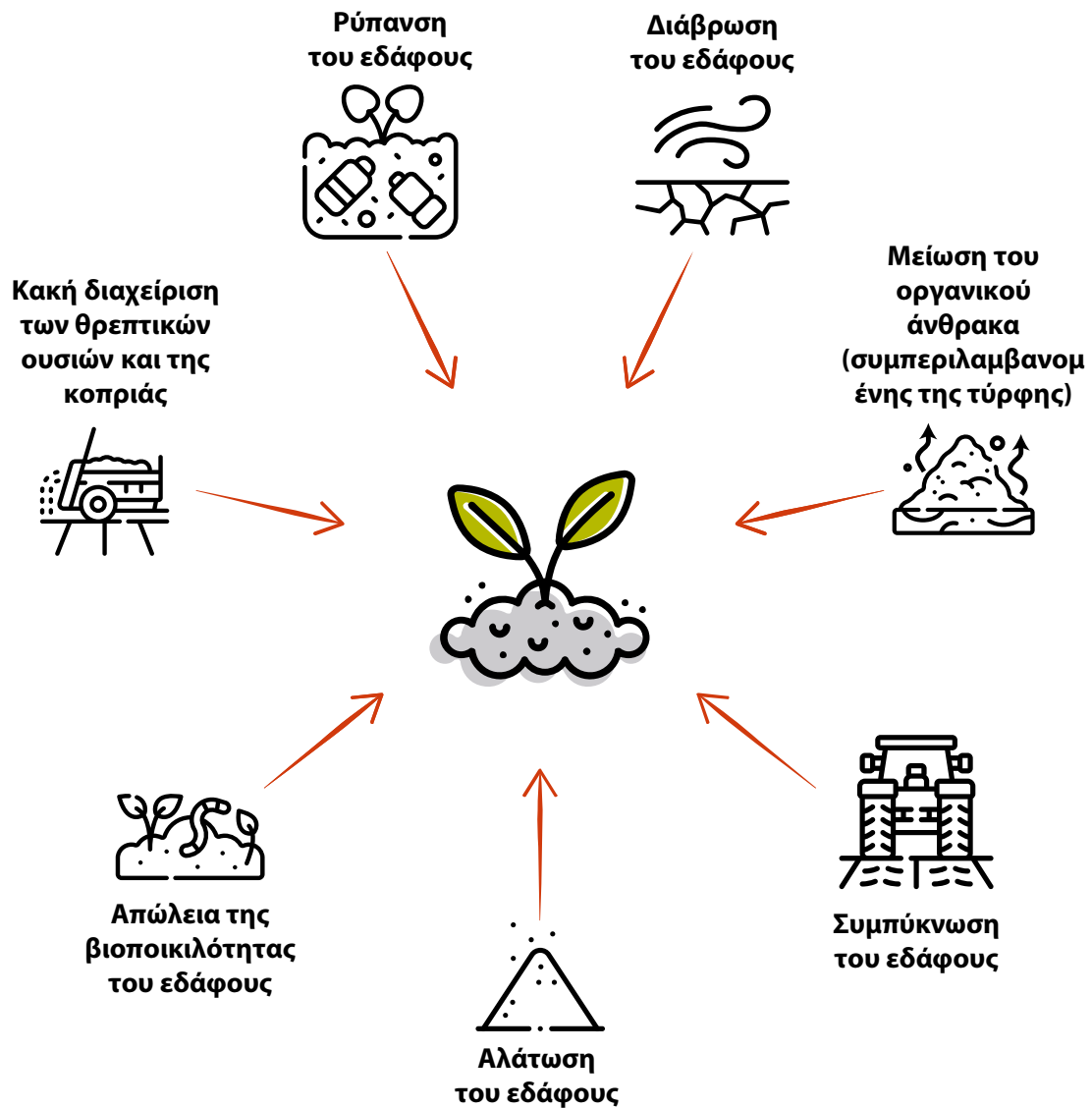
6

Διασφάλιση της διαθεσιμότητας και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής για όλους

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

03 Τα γεωργικά εδάφη στην Ευρώπη υπόκεινται σε πιέσεις από διάφορους παράγοντες³ (γράφημα 2).

Γράφημα 2 – Ασκούμενες στα γεωργικά εδάφη πιέσεις στην Ευρώπη



Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής.

³ Caring for soil is caring for life, Παράρτημα 1 με τίτλο «Status of soil health across Europe in 2020».

04 Η οργανική ύλη του εδάφους παρέχει θρεπτικές ουσίες για βιώσιμη φυτική παραγωγή. Ο οργανικός άνθρακας αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο της οργανικής ύλης του εδάφους. Η χαμηλότερη περιεκτικότητα σε οργανικό άνθρακα στην ΕΕ εντοπίζεται συνήθως στην περιοχή της Μεσογείου⁴. Η αποστράγγιση τυρφώνων οδηγεί στην απώλεια οργανικού άνθρακα από το έδαφος, ο οποίος εκλύεται στην ατμόσφαιρα. Από τα στοιχεία της Επιτροπής⁵ προκύπτει ότι οι τυρφώνες καλύπτουν το 8 % της χερσαίας έκτασης της ΕΕ και εκτιμάται ότι το 50 % από αυτούς πρόκειται να αποστραγγιστεί. Αυτό καθιστά την ΕΕ τη δεύτερη μεγαλύτερη πηγή εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από αποστραγγισμένα οργανικά εδάφη παγκοσμίως⁶.

05 Περίπου το 25 % των χερσαίων εκτάσεων στην ΕΕ παρουσιάζουν ποσοστό διάβρωσης μεγαλύτερο από το συνιστώμενο βιώσιμο ανώτατο όριο (2 τόνοι ανά εκτάριο ετησίως)⁷, κάτι που σημαίνει ότι το οικοσύστημα του εδάφους θα συνεχίσει να υποβαθμίζεται. Επιπλέον, τα περισσότερα εδάφη στην ΕΕ αντιμετωπίζουν κίνδυνο απώλειας της βιοποικιλότητας⁸, με τον κίνδυνο αυτό να είναι μεγαλύτερος για τα αρόσιμα εδάφη. Άνω του 40 % των εκτάσεων χαρακτηρίζεται ως χαμηλού κινδύνου ή χαμηλού έως μέτριου κινδύνου μόνο στην Πολωνία, την Πορτογαλία, τη Σλοβακία, τη Σουηδία και τη Φινλανδία⁹.

06 Η κύρια πηγή δεδομένων όσον αφορά τις θρεπτικές ουσίες είναι το ισοζύγιο θρεπτικών ουσιών¹⁰, με το άζωτο να αποτελεί το σημαντικότερο στοιχείο του. Η συνηθέστερη πηγή αζώτου στο έδαφος είναι η κοπριά. Το ακαθάριστο ισοζύγιο αζώτου ανά εκτάριο (**πλαίσιο 1**) ανερχόταν σε 49 χλγρ./εκτάριο σε επίπεδο ΕΕ την περίοδο 2012-2015, με τη μεγαλύτερη ρύπανση να καταγράφεται στην Κύπρο

⁴ Βλέπε «A map of the topsoil organic carbon content of Europe generated by a generalized additive model», De Brogniez et al., 2015.

⁵ Caring for soil is caring for life, Παράρτημα 1 με τίτλο «Status of soil health across Europe in 2020».

⁶ Reporting greenhouse gas emissions from organic soils in the European Union: challenges and opportunities, εργασίες του Greifswald Mire Centre, Φεβρουάριος 2018.

⁷ A Soil Erosion Indicator for Supporting Agricultural, Environmental and Climate Policies in the European Union, Panagos et al., 2020.

⁸ Global soil biodiversity atlas, Orgiazzi et al., 2016, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο.

⁹ A knowledge-based approach to estimating the magnitude and spatial patterns of potential threats to soil biodiversity, Orgiazzi et al., 2016.

¹⁰ Έκθεση της Επιτροπής (2016-2019) σχετικά με την οδηγία για τη νιτρορύπανση.

(187,8 χλγρ./εκτάριο) και στις Κάτω Χώρες (173,3 χλγρ./εκτάριο). Για την περίοδο 2016-2019, η υψηλότερη γνωστή τιμή ανερχόταν σε 190,6 χλγρ./εκτάριο και αφορούσε τις Κάτω Χώρες.

Πλαίσιο 1

Ακαθάριστο ισοζύγιο αζώτου

Το ακαθάριστο ισοζύγιο αζώτου συνιστά ένδειξη της πιθανής απειλής πλεονάσματος ή ελλείμματος μιας σημαντικής για το έδαφος και τα φυτά θρεπτικής ουσίας. Καταδεικνύει τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στις γεωργικές δραστηριότητες και τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο, εντοπίζοντας τους παράγοντες που καθορίζουν το πλεόνασμα ή το έλλειμμα σε άζωτο, καθώς και τις τάσεις προϊόντος του χρόνου.

Το άζωτο διαδραματίζει καίριο ρόλο στην ανάπτυξη των φυτών. Το επίμονο έλλειμμα αυτής της θρεπτικής ουσίας μπορεί να οδηγήσει σε υποβάθμιση και σε διάβρωση του εδάφους. Αντίθετα, η διασπορά υπερβολικών ποσοτήτων αζώτου μπορεί να προκαλέσει ρύπανση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων και ευτροφισμό.

Το ακαθάριστο ισοζύγιο αζώτου περιλαμβάνει τις αζωτούχες εκπομπές από την κτηνοτροφία και τη διασπορά κοπριάς και λιπασμάτων, και προκύπτει από τον υπολογισμό του ισοζυγίου μεταξύ των εισροών και των εκροών αζώτου στα γεωργικά εδάφη.

Πηγή: Eurostat.

Λύσεις για τη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς

07 Στις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους¹¹ που εξέδωσε ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών, αφενός, προσδιορίζονται γεωργικές πρακτικές που ελαχιστοποιούν τις ασκούμενες στο έδαφος πιέσεις, όπως οι καλλιέργειες εδαφοκάλυψης, το ελάχιστο όργωμα, η αμειψισπορά, η βέλτιστη χρήση θρεπτικών ουσιών και η προστασία των πλούσιων σε άνθρακα εδαφών και, αφετέρου, παρουσιάζονται πρακτικές προς αποφυγή, όπως η καύση της βλάστησης και η υπερβολική λίπανση.

¹¹ Voluntary guidelines on sustainable soil management, Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών 2018.

08 Στη στρατηγική της ΕΕ για το έδαφος με ορίζοντα το 2030 επισημαίνεται ότι «δεν έχει συμφωνηθεί από κοινού κάποιος ορισμός για τον όρο “βιώσιμη διαχείριση του εδάφους” σε επίπεδο ΕΕ που να είναι συγκεκριμένος και πλήρης ώστε να μπορεί να επιβληθεί».

Ο ρόλος της ΕΕ

09 Το πολιτικό ενδιαφέρον είναι στραμμένο στη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς: το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε δύο ψηφίσματα σχετικά με το **έδαφος** και τα **νιτρικά**, εγκρίθηκε η στρατηγική της ΕΕ για το έδαφος με ορίζοντα το 2030 και η Επιτροπή προετοιμάζει νομοθετική πρωτοβουλία σχετικά με την προστασία, τη βιώσιμη διαχείριση και την αποκατάσταση των εδαφών της ΕΕ, την οποία σκοπεύει να υποβάλει εντός του 2023.

10 Στα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αναγνωρίστηκε η σημασία του εδάφους και της κοπριάς, καθώς και η ανάγκη αντιμετώπισης των απειλών και διαχείρισης του εδάφους και της κοπριάς με περισσότερο βιώσιμο τρόπο. Η στρατηγική της ΕΕ για το έδαφος με ορίζοντα το 2030 καθορίζει ένα πλαίσιο για την προστασία και την αποκατάσταση των εδαφών, το οποίο διασφαλίζει τη βιώσιμη χρήση τους. Προτείνει συγκεκριμένες δράσεις, υλοποιούμενες έως το 2030, οι οποίες συνάδουν με τον στόχο της διασφάλισης υγιών εδαφών έως το 2050.

Η κοινή γεωργική πολιτική και η οδηγία για τη νιτρορύπανση

11 Η κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ) για την περίοδο 2014-2020 αντιπροσωπεύει 408 δισεκατομμύρια ευρώ, ποσό πάνω από το ένα τρίτο του προϋπολογισμού της ΕΕ. Ένας από τους τρεις κύριους στόχους της είναι η βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, περιλαμβανομένου του εδάφους. Η ΚΓΠ περιλαμβάνει δέσμη μέσων που σκοπό έχουν να συμβάλουν στην επίτευξη του ως άνω στόχου (**πλαίσιο 2**).

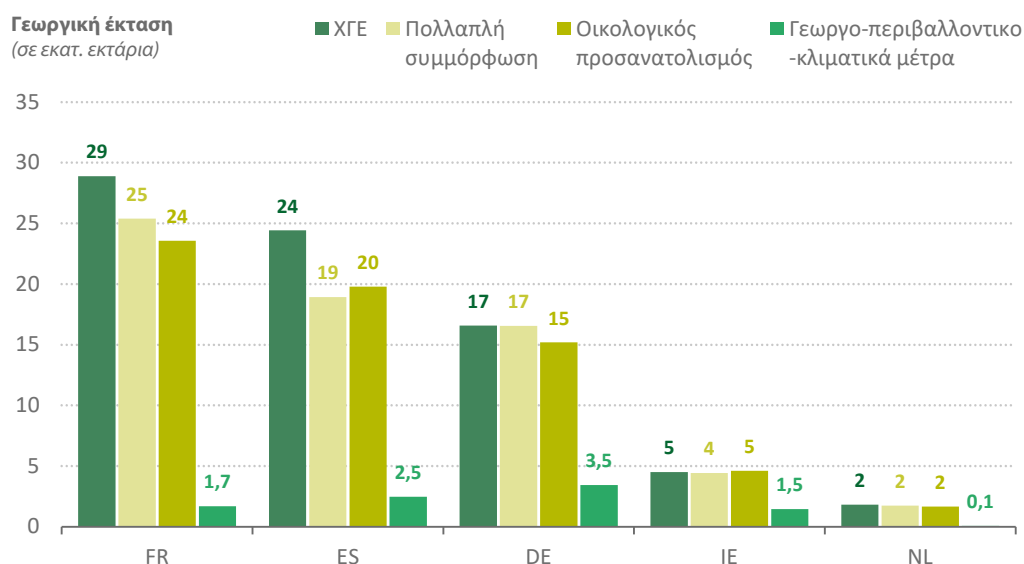
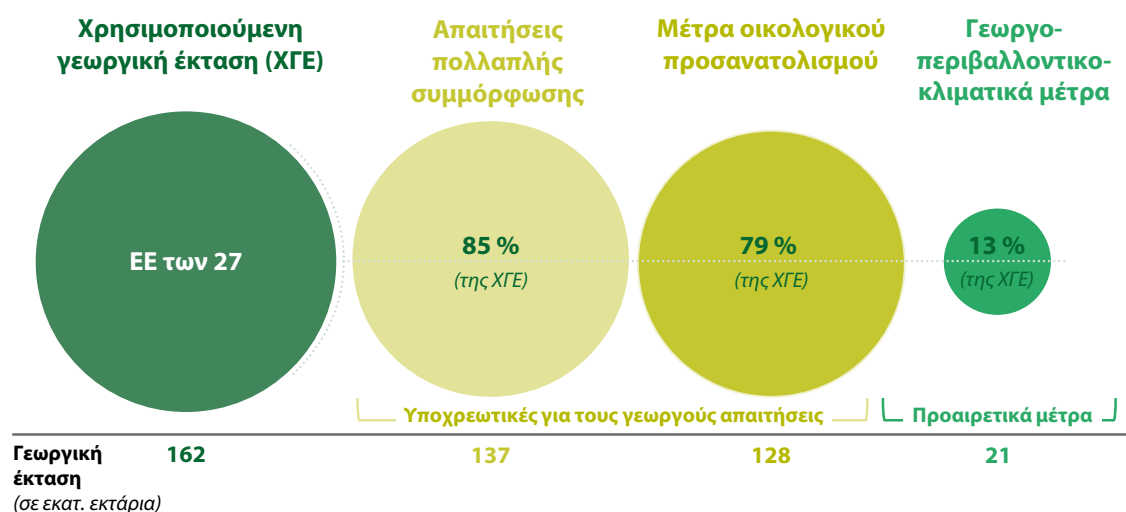
Πλαίσιο 2

Μέσα και περιβαλλοντικές απαιτήσεις της ΚΓΠ που παρουσιάζουν συνάφεια με τη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς

- Η **πολλαπλή συμμόρφωση** συνδέει την καταβολή της πλειονότητας των ενισχύσεων στο πλαίσιο της ΚΓΠ με τη συμμόρφωση των αποδεκτών τους με κανόνες που απορρέουν από την περιβαλλοντική νομοθεσία της ΕΕ και την ανάγκη διατήρησης της γεωργικής γης σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση. Συνίσταται σε υποχρεωτικούς κανόνες στους οποίους περιλαμβάνονται απαιτήσεις που αφορούν τη διαχείριση της κοπριάς και το έδαφος, όπως η ελάχιστη εδαφοκάλυψη, η διατήρηση της οργανικής ύλης του εδάφους και η πρόληψη της διάβρωσης. Οι κανόνες αυτοί καθορίζονται στις κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης (ΚΑΔ) και στα πρότυπα καλής γεωργικής και περιβαλλοντικής κατάστασης (ΚΓΠΚ).
- Οι πρακτικές **οικολογικού προσανατολισμού** εξυπηρετούν στόχους συντήρησης του εδάφους, όπως η διαφοροποίηση των καλλιεργειών ή η διατήρηση μόνιμων λειμώνων. Επίσης, ορισμένες περιοχές οικολογικής εστίασης (ΠΟΕ) μπορούν να είναι ωφέλιμες για το έδαφος.
- Στο πλαίσιο των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης (ΠΑΑ), τα κράτη μέλη μπορούν να στηρίζουν **γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικές δεσμεύσεις**, οι οποίες βασίζονται σε προαιρετικές, επωφελείς για το περιβάλλον γεωργικές πρακτικές και απαιτούν μεγαλύτερη προσπάθεια σε σχέση με τους υποχρεωτικούς κανόνες. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να στηρίζουν άλλα μέτρα που μπορεί να έχουν αντίκτυπο στο έδαφος και στην κοπριά, όπως η βιολογική γεωργία, οι επενδύσεις, η ανταλλαγή γνώσεων και οι συμβουλευτικές υπηρεσίες.

12 Στο **γράφημα 3** παρουσιάζεται το ποσοστό των μέσων της ΚΓΠ που σχετίζονται με το έδαφος επί της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης στην ΕΕ και στα πέντε κράτη μέλη που επιλέξαμε για τον εν προκειμένω έλεγχο. Το ποσοστό αυτό ποικίλλει μεταξύ των κρατών μελών, ωστόσο τα προαιρετικά γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικά μέτρα εφαρμόζονται σε σημαντικά μικρότερη έκταση σε σχέση με την πολλαπλή συμμόρφωση και τις πρακτικές οικολογικού προσανατολισμού.

Γράφημα 3 – Γεωργική έκταση που υπόκειται σε περιβαλλοντικές απαιτήσεις το 2020



Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής.

13 Η περίοδος προγραμματισμού 2014-2020 παρατέθηκε έως το 2022. Κάθε κράτος μέλος οφείλει να καθορίσει τα οικεία μέτρα της ΚΓΠ στο στρατηγικό σχέδιό του για την περίοδο 2023-2027. Στο **γράφημα 4** παρατίθεται σύγκριση της νέας πράσινης αρχιτεκτονικής με την αντίστοιχη της προηγούμενης περιόδου προγραμματισμού.

Γράφημα 4 – Πράσινη αρχιτεκτονική στο πλαίσιο της προηγούμενης και της νέας ΚΓΠ



Προαιρετικά μέτρα
Υποχρεωτικές για τους γεωργούς απαιτήσεις

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής.

14 Η οδηγία για τη νιτρορύπανση εστιάζει στην προερχόμενη από τη γεωργία ρύπανση από θρεπτικές ουσίες και προσδιορίζει όριο για τη διασπορά αζώτου από κοπριά σε περιοχές με ρύπανση (**παράρτημα I**). Πρωθεί ορθές γεωργικές πρακτικές, όπως η χρήση κατάλληλων ποσοτήτων θρεπτικών ουσιών σε καλλιέργειες, η διασπορά θρεπτικών ουσιών μόνον όταν ενδείκνυνται οι κλιματικές συνθήκες και οι συνθήκες ανάπτυξης των καλλιεργειών, και η αποφυγή διασποράς θρεπτικών ουσιών σε περιόδους έντονων βροχοπτώσεων ή σε παγωμένο έδαφος.

Ο ρόλος της Επιτροπής και των κρατών μελών

15 Η ΚΓΠ υπόκειται στην αρχή της επιμερισμένης διαχείρισης ενώ η οδηγία για τη νιτρορύπανση στην αρχή της επικουρικότητας. Συνεπώς, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη φέρουν από κοινού την ευθύνη για την εφαρμογή των πολιτικών αυτών.

16 Η Επιτροπή προτείνει και εφαρμόζει τη νομοθεσία και τις πολιτικές για τη γεωργία, το περιβάλλον και το κλίμα, μεταξύ άλλων την ΚΓΠ και την οδηγία για τη νιτρορύπανση. Τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα να εφαρμόζουν τις εν λόγω πολιτικές σε στενή συνεργασία με την Επιτροπή, μέσω εθνικών σχεδίων και προγραμμάτων.

17 Σύμφωνα με την οδηγία για τη νιτρορύπανση, τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν τα μέτρα που είναι απαραίτητα για την αντιμετώπιση της υπερβολικής συγκέντρωσης νιτρικών στα ύδατα και να αποδεικνύουν ότι τα λαμβανόμενα μέτρα επαρκούν. Η Επιτροπή οφείλει να παρακολουθεί τον αντίκτυπο των μέτρων που λαμβάνουν τα κράτη μέλη στην ποιότητα των υδάτων και να ζητούν την ανάληψη περαιτέρω δράσης σε περίπτωση ανεπάρκειας των μέτρων αυτών. Μολονότι η οδηγία για τη νιτρορύπανση αυτή καθαυτή δεν προβλέπει την επιβολή κυρώσεων, σε περίπτωση που τα κράτη μέλη δεν λαμβάνουν επαρκή μέτρα στο πλαίσιο της οδηγίας, η Επιτροπή δύναται να τα παραπέμψει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ενωσιακή χρηματοδότηση

18 Η Επιτροπή δεν διαθέτει εκτίμηση των δαπανών της ΚΓΠ όσον αφορά το έδαφος και την κοπριά. Επιχειρήσαμε να γνωρίσουμε το μέγεθός τους εφαρμόζοντας τη μεθοδολογία παρακολούθησης που χρησιμοποιεί η Επιτροπή. Αν και είχαμε επικρίνει αυτή τη μεθοδολογία κατά το παρελθόν¹², απουσία άλλης, τη χρησιμοποιήσαμε προκειμένου να σχηματίσουμε μια εικόνα του μεγέθους των δαπανών. Βάσει αυτής, εκτιμούμε ότι η χρηματοδότηση της ΚΓΠ για βιώσιμα εδάφη και τη διαχείριση της κοπριάς ανήλθε σε περίπου 85 δισεκατομμύρια ευρώ την περίοδο 2014-2020.

¹² Ειδική έκθεση 09/2022, με τίτλο «Κλιματικές δαπάνες από τον προϋπολογισμό της ΕΕ της περιόδου 2014-2020 – Στην πραγματικότητα χαμηλότερες από τις αναφερθείσες».

Εμβέλεια και προσέγγιση του ελέγχου

19 Σκοπός του εν προκειμένω ελέγχου ήταν να αξιολογήσουμε κατά πόσον η Επιτροπή και τα κράτη μέλη χρησιμοποίησαν αποτελεσματικά τα διαθέσιμα εργαλεία της ΕΕ για τη βιώσιμη διαχείριση των γεωργικών εδαφών και της κοπριάς. Συγκεκριμένα, αξιολογήσαμε τα εξής:

- ο κατά πόσον οι προϋποθέσεις για την καταβολή άμεσων ενισχύσεων σε γεωργούς (πρότυπα πολλαπλής συμμόρφωσης και πρακτικές οικολογικού προσανατολισμού) ήταν αρκούντως φιλόδοξες,
- ο κατά πόσον τα προαιρετικά μέτρα της ΚΓΠ στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης ήταν καλά στοχευμένα και η χρηματοδότησή τους επαρκής· και
- ο τον αντίκτυπο των παρεκκλίσεων που χορηγούνται στο πλαίσιο της οδηγίας για τη νιτρορύπανση, καθώς και αν η Επιτροπή διασφαλίζει την εφαρμογή των προβλεπόμενων στην οδηγία αυτή απαιτήσεων όσον αφορά τη διαχείριση της κοπριάς.

20 Εξετάσαμε επίσης κατά πόσον η Επιτροπή και τα κράτη μέλη αξιολόγησαν τα σχετικά αποτελέσματα και εξήγαγαν τα κατάλληλα συμπεράσματα, ώστε να προετοιμαστούν για την αντιμετώπιση μελλοντικών προκλήσεων. Η νομοθετική πρωτοβουλία που προετοιμάζει η Επιτροπή το 2023 συνιστά ευκαιρία για αναβάθμιση των προτύπων που αφορούν τη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς, καθώς και για τη βελτίωση της συλλογής, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης των δεδομένων σχετικά με την υγεία του εδάφους. Αναμένουμε ο εν προκειμένω έλεγχος να συνεισφέρει στο πλαίσιο αυτό.

21 Στην εμβέλεια του ελέγχου μας εμπίπτουν μέτρα και δράσεις της ΚΓΠ σχετικά με τη διαχείριση της κοπριάς που ανελήφθησαν στο πλαίσιο της εφαρμογής της οδηγίας για τη νιτρορύπανση. Ο έλεγχος δεν καλύπτει τη δάσωση, η οποία συμβάλλει στην προστασία του εδάφους, καθώς αυτή αποτέλεσε αντικείμενο πρόσφατης [ειδικής έκθεσής μας σχετικά με τη δασοκομία](#).

22 Καλύψαμε την περίοδο 2014-2020, έχοντας επίσης το βλέμμα στραμμένο στην περίοδο 2023-2027. Συνομιλήσαμε με υπαλλήλους της Επιτροπής και εξετάσαμε έγγραφά της, προκειμένου να αναλύσουμε με ποιον τρόπο αυτή διαπίστωσε την ανάγκη λήψης μέτρων από την ΕΕ, τα σχεδίασε, παρακολούθησε την εφαρμογή τους και αξιολόγησε τα αποτελέσματά τους. Υποβάλαμε επίσης σε έλεγχο αρμόδιες αρχές στη Γερμανία (Κάτω Σαξονία), την Ιρλανδία, την Ισπανία (Ανδαλουσία), τη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες. Συγκεκριμένα:

- συγκεντρώσαμε ελεγκτικά τεκμήρια μέσω ανάλυσης εγγράφων και δεδομένων, και
- συνομιλήσαμε με εκπροσώπους των αρμόδιων για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των μέτρων της ΕΕ αρχών.

23 Επιλέξαμε τα ανωτέρω αναφερόμενα κράτη μέλη βάσει ειδικών χαρακτηριστικών, όπως η φύση των απειλών για τα γεωργικά εδάφη και το ισοζύγιο αζώτου (βλέπε [παράρτημα II](#)).

24 Τέλος, αποστείλαμε ερωτηματολόγιο στις εθνικές αρχές των υπόλοιπων 22 κρατών μελών και λάβαμε απαντήσεις από 19 από αυτές. Για τη διατύπωση των παρατηρήσεών μας, αναλύσαμε τις απαντήσεις αυτές, σε συνδυασμό με άλλες πηγές αποδεικτικών στοιχείων.

Παρατηρήσεις

Οι προϋποθέσεις για την καταβολή άμεσων ενισχύσεων δεν είναι αρκούντως απαιτητικές όσον αφορά τη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους

Τα πρότυπα πολλαπλής συμμόρφωσης έχουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν τις απειλές για τη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς

25 Οι απαιτήσεις πολλαπλής συμμόρφωσης εφαρμόζονται στο 85 % περίπου των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ¹³ (βλέπε [γράφημα 3](#)), κάτι το οποίο τις καθιστά ένα εν δυνάμει χρήσιμο εργαλείο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που σχετίζονται με τη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς στην ΕΕ. Εξετάσαμε τον βαθμό στον οποίο τα πρότυπα (συναφή/-είς ΚΓΠΚ και ΚΑΔ) καθιστούν δυνατή την αξιοποίηση της εν λόγω δυνατότητας, αξιολογώντας τις σχετικές απαιτήσεις στα επιλεγμένα κράτη μέλη, καθώς και τον βαθμό στον οποίο η δυνατότητα αυτή μειώνεται λόγω αλληλοεπικαλυπτόμενων προτύπων.

26 Ο κανονισμός για την ΚΓΠ¹⁴ περιλαμβάνει τρία πρότυπα συναφή με τη διαχείριση του εδάφους, τα οποία είναι σχεδιασμένα ώστε να προωθούνται ωφέλιμες για το έδαφος πρακτικές και να απαγορεύονται όσες είναι επιζήμιες. Αφορούν την ελάχιστη εδαφοκάλυψη (ΚΓΠΚ 4), τις πρακτικές ελάχιστης διαχείρισης γαιών με σκοπό τον περιορισμό της διάβρωσης (ΚΓΠΚ 5), και τη διατήρηση της οργανικής ύλης του εδάφους (ΚΓΠΚ 6).

27 Τα κράτη μέλη είναι υπεύθυνα να καθορίζουν ειδικές σε εθνικό επίπεδο απαιτήσεις, εστιάζοντας με τον τρόπο αυτό στα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Παραδείγματος χάριν, στην Ιρλανδία, όπου το μεγαλύτερο μέρος της γεωργικής γης χρησιμοποιείται για τη βόσκηση βοοειδών, οι αρχές εστίασαν τις απαιτήσεις υπό το πρότυπο ΚΓΠΚ 5 στην αποφυγή της υπερβόσκησης και της

¹³ Τιμή για το 2020 βάσει του δείκτη «Γεωργικές εκτάσεις που υπόκεινται σε περιβαλλοντικές απαιτήσεις».

¹⁴ Παράρτημα II του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής.

ποδοπάτησης των εδαφών. Στη Γαλλία, η κάθετη άροση απαγορεύεται σε αγροτεμάχια με κλίση άνω του 10 %.

28 Πέραν των τριών προτύπων που σχετίζονται με το έδαφος, τα άρθρα 4 και 5 της οδηγίας για τη νιτρορύπανση περιλαμβάνονται στο πεδίο εφαρμογής της πολλαπλής συμμόρφωσης μέσω της ΚΑΔ 1 για την «προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης». Αυτό ισχύει για όλους τους δικαιούχους σε περιοχές που έχουν προσδιοριστεί ως ευπρόσβλητες στη νιτρορύπανση ζώνες. Εξετάσαμε τις απαιτήσεις που καθόρισαν τα κράτη μέλη, προκειμένου να διασφαλίσουν τη βιώσιμη διαχείριση της κοπριάς (βλέπε [πλαίσιο 3](#) για σχετικό παράδειγμα στη Γαλλία). Διαπιστώσαμε ότι στις Κάτω Χώρες, παρόλο που είχαν καθοριστεί οι απαιτήσεις της ΚΑΔ 1, αυτές περιλάμβαναν συνήθεις πρακτικές, όπως η απαγόρευση της διασποράς κοπριάς σε αρόσιμη γη με κλίση 18 % και άνω.

Πλαίσιο 3

Απαιτήσεις που ορίστηκαν στη Γαλλία στο πλαίσιο της ΚΑΔ 1

- 1) Τήρηση των περιόδων κατά τις οποίες απαγορεύεται η διασπορά
- 2) Ύπαρξη επαρκούς ικανότητας αποθήκευσης κοπριάς
- 3) Τήρηση του ισοζυγίου αζωτούχων λιπασμάτων
- 4) Ανάλυση του εδάφους
- 5) Συμμόρφωση με το ετήσιο όριο των 170 χλγρ. αζώτου ανά εκτάριο χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης
- 6) Συμμόρφωση με ειδικούς όρους διασποράς
- 7) Ύπαρξη φυτοκάλυψης για τον περιορισμό της διαρροής αζώτου κατά τη διάρκεια των περιόδων βροχοπτώσεων
- 8) Ύπαρξη μόνιμης φυτοκάλυψης κατά μήκος ορισμένων υδατορευμάτων

29 Διαπιστώσαμε επίσης ότι το συνολικό πεδίο εφαρμογής της ΚΑΔ 1 αλληλοεπικαλύπτεται με τα πρότυπα ΚΓΠΚ, με αποτέλεσμα να μειώνεται η δυνατότητά τους να αντιμετωπίζουν τις απειλές για τη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς. Λόγου χάριν, στη Γαλλία, το ΚΓΠΚ 4 σχετικά με την ελάχιστη εδαφοκάλυψη εφαρμόζεται αποκλειστικά σε ευπρόσβλητες στη νιτρορύπανση ζώνες, κάτι που συνιστά όρο που εφαρμόζεται ήδη στο πλαίσιο της ΚΑΔ 1. Ως εκ τούτου, το 11 % της αρόσιμης γης στη Γαλλία έμεινε ακάλυπτο το 2017. Ομοίως, στην

Ιρλανδία, τη Γερμανία και τις Κάτω Χώρες, οι απαιτήσεις στο πλαίσιο του προτύπου ΚΓΠΚ 1 αλληλοεπικαλύπτονται με τις απαιτήσεις που προβλέπονται υπό την ΚΑΔ 1. Η Επιτροπή επιβεβαίωσε ότι σκοπός του ΚΓΠΚ 4 είναι η διασφάλιση της ελάχιστης προστασίας του εδάφους ανεξαρτήτως των προβλεπόμενων στο πλαίσιο της οδηγίας για τη νιτρορύπανση δράσεων.

Οι απαιτήσεις πολλαπλής συμμόρφωσης ενδέχεται να συμβάλουν στην υγεία του εδάφους, συχνά όμως συνεπάγονται περιορισμένες βελτιώσεις στις γεωργικές πρακτικές

30 Τα κράτη μέλη οφείλουν να ορίζουν απαιτήσεις με θετικό αντίκτυπο στην υγεία του εδάφους. Το επίπεδο των απαιτήσεων είναι κατάλληλο όταν η εφαρμογή των προτύπων αρχίζει να έχει θετικό αντίκτυπο στην υγεία του εδάφους σε μεγάλες εκτάσεις. Κατά τα αρχικά στάδια εφαρμογής της πολιτικής πολλαπλής συμμόρφωσης, αναφέραμε σε *έκθεσή μας του 2008* ότι έπρεπε να καθοριστεί ένα ελάχιστο ορθό επίπεδο για τις απαιτήσεις και τα πρότυπα πολλαπλής συμμόρφωσης, δεδομένου ότι ισχύουν για όλους τους γεωργούς. Αναλύσαμε τα πρότυπα και τις απαιτήσεις στα επιλεγμένα κράτη μέλη και τις πληροφορίες στο επίπεδο της Επιτροπής, προκειμένου να αξιολογήσουμε κατά πόσον το επίπεδο των απαιτήσεων ήταν αρκούντως υψηλό.

31 Η έκθεση της Επιτροπής για την αξιολόγηση των επιδόσεων της ΚΓΠ αναγνωρίζει ότι «*συνολικά [...] τα κράτη μέλη δεν έχουν αξιοποιήσει πλήρως τα εργαλεία της ΚΓΠ που είναι διαθέσιμα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (π.χ. σύστημα πολλαπλής συμμόρφωσης)*»¹⁵. Στην αξιολόγησή της των μέτρων της ΚΓΠ αναφορικά με τους φυσικούς πόρους¹⁶, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα κράτη μέλη επέλεξαν μια μινιμαλιστική προσέγγιση όσον αφορά ορισμένες περισσότερο γενικές προϋποθέσεις του οικολογικού προσανατολισμού και της πολλαπλής συμμόρφωσης. Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται όσον αφορά τη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς από την επισκόπηση επιλεγμένων κρατών μελών που διενεργήσαμε. Διαπιστώσαμε ότι οι απαιτήσεις που καθορίζονταν σε επίπεδο κρατών μελών στο πλαίσιο προτύπων που σχετίζονται με το έδαφος συχνά απαιτούσαν ελάχιστες μεταβολές, ή και καμία, των υφιστάμενων γεωργικών πρακτικών.

¹⁵ COM(2021) 815 final, Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του κοινού πλαισίου παρακολούθησης και αξιολόγησης, 16.12.2021, σ. 8.

¹⁶ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σύνοψη της αξιολόγησης, SWD(2021) 425 final, Impact of the CAP on biodiversity, soil and water (natural resources), σ. 2.

32 Εξετάσαμε τον αριθμό των περιπτώσεων μη συμμόρφωσης που εντόπισαν οι εθνικές αρχές στα επιλεγμένα κράτη μέλη. Λόγου χάριν, στις Κάτω Χώρες, οι εν λόγω περιπτώσεις όσον αφορά τα τρία πρότυπα που σχετίζονται με το έδαφος είναι μηδενικές για την περίοδο 2016-2021, κάτι το οποίο συνιστά ένδειξη ότι τα εν λόγω πρότυπα δεν είναι απαιτητικά.

33 Το πρότυπο ΚΓΠΚ 4 σχετικά με την ελάχιστη εδαφοκάλυψη εφαρμόζεται στην αρόσιμη γη. Ως εκ τούτου, στην Ιρλανδία, όπου το 92 % της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης είναι λειμώνες, το πρότυπο αυτό εφαρμόζεται σε περιορισμένη μόνο έκταση. Στην Ισπανία και τη Γερμανία, το εν λόγω πρότυπο επιβάλλει περιορισμούς στους γεωργούς. Παραδείγματος χάριν στην Ισπανία, το πρότυπο που στοχεύει τις επικλινείς εκτάσεις και προβλέπει επιπρόσθετες απαιτήσεις όσον αφορά τη γη υπό αγρανάπαυση και τις μόνιμες καλλιέργειες, οδήγησε σε σχετικά μεγάλο αριθμό περιπτώσεων μη συμμόρφωσης.

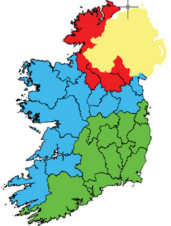
34 Δεν εντοπίσαμε καμία ένδειξη στα πέντε επιλεγμένα κράτη μέλη ότι το πρότυπο ΚΓΠΚ 6 που αφορά τη διατήρηση των επιπέδων οργανικής ύλης του εδάφους, μέσω της απαγόρευσης της καύσης υπολειμμάτων καλλιεργειών, απαιτεί οποιαδήποτε μεταβολή των υφιστάμενων γεωργικών πρακτικών.

35 Αυτό ισχύει και για το ΚΓΠΚ 5 σχετικά με την ελάχιστη διαχείριση γαιών, αν και σε μικρότερο βαθμό. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η απαγόρευση των εργασιών σε κορεσμένα σε νερό αγροτεμάχια στη Γαλλία, που αποτελεί ήδη συνήθη πρακτική.

36 Ωστόσο, εντοπίσαμε ορθές πρακτικές που ενίσχυσαν την αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων ρυθμίσεων για βιώσιμη διαχείριση της κοπριάς. Συγκεκριμένα, τρία από τα επιλεγμένα κράτη μέλη κήρυξαν ολόκληρη την επικράτειά τους ως ευπρόσβλητη στη νιτρορύπανση ζώνη (Γερμανία, Ιρλανδία και Κάτω Χώρες), μεγιστοποιώντας έτσι την έκταση εφαρμογής της ΚΑΔ 1.

37 Στην Ιρλανδία, η ικανότητα αποθήκευσης κοπριάς και οι περίοδοι απαγόρευσης της διασποράς της διαφέρουν στις τρεις ζώνες που έχουν καθοριστεί βάσει παραμέτρων, όπως το είδος του εδάφους και η βροχόπτωση (βλέπε [γράφημα 5](#)). Η Ιρλανδία έχει επίσης εφαρμόσει διατάξεις στο πλαίσιο της ΚΑΔ 1 που αφορούν τη διασπορά φωσφορικών αλάτων, καθώς και αζώτου. Δεν πρόκειται για υποχρεωτικές διατάξεις, ανταποκρίνονται όμως σε ειδική εθνική ανάγκη, καθώς η Ιρλανδία έχει ένα από τα μεγαλύτερα πλεονάσματα φωσφόρου στην ΕΕ.

Γράφημα 5 – Περιφερειοποίηση δύο βασικών συνιστώσων της ΚΑΔ 1 στην Ιρλανδία

Ζώνες	Βασική συνιστώσα: Απαιτούμενη ανά ζώνη ικανότητα αποθήκευσης	Βασική συνιστώσα: Περίοδος απαγόρευσης της διασποράς ανά ζώνη																												
	<table border="1"> <tr> <td>A</td> <td>16 εβδομάδες</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>18 εβδομάδες</td> </tr> <tr> <td>Γ (Donegal & Leitrim)</td> <td>20 εβδομάδες</td> </tr> <tr> <td>Γ (Cavan & Monaghan)</td> <td>22 εβδομάδες</td> </tr> </table>	A	16 εβδομάδες	B	18 εβδομάδες	Γ (Donegal & Leitrim)	20 εβδομάδες	Γ (Cavan & Monaghan)	22 εβδομάδες	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Είδος λιπάσματος</th> <th>Ημερομηνία έναρξης</th> <th>Ζώνη A</th> <th>Ζώνη B</th> <th>Ζώνη Γ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Χημικό</td> <td>15 Σεπ. έως</td> <td>12 Ιαν.</td> <td>15 Ιαν.</td> <td>31 Ιαν.</td> </tr> <tr> <td>Οργανικό</td> <td>15 Οκτ. έως</td> <td>12 Ιαν.</td> <td>15 Ιαν.</td> <td>31 Ιαν.</td> </tr> <tr> <td>Κοπριά</td> <td>1 Νοεμ. έως</td> <td>12 Ιαν.</td> <td>15 Ιαν.</td> <td>31 Ιαν.</td> </tr> </tbody> </table>	Είδος λιπάσματος	Ημερομηνία έναρξης	Ζώνη A	Ζώνη B	Ζώνη Γ	Χημικό	15 Σεπ. έως	12 Ιαν.	15 Ιαν.	31 Ιαν.	Οργανικό	15 Οκτ. έως	12 Ιαν.	15 Ιαν.	31 Ιαν.	Κοπριά	1 Νοεμ. έως	12 Ιαν.	15 Ιαν.	31 Ιαν.
	A	16 εβδομάδες																												
B	18 εβδομάδες																													
Γ (Donegal & Leitrim)	20 εβδομάδες																													
Γ (Cavan & Monaghan)	22 εβδομάδες																													
Είδος λιπάσματος	Ημερομηνία έναρξης	Ζώνη A	Ζώνη B	Ζώνη Γ																										
Χημικό	15 Σεπ. έως	12 Ιαν.	15 Ιαν.	31 Ιαν.																										
Οργανικό	15 Οκτ. έως	12 Ιαν.	15 Ιαν.	31 Ιαν.																										
Κοπριά	1 Νοεμ. έως	12 Ιαν.	15 Ιαν.	31 Ιαν.																										

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας, Τροφίμων και Θάλασσας, [Cross-compliance requirements explanatory handbook](#), σ. 11 και 13.

38 Στη Γερμανία και τη Γαλλία, οι αρχές ενίσχυσαν τις απαιτήσεις αιρεσιμότητας στις περιοχές με νιτρορύπανση. Στην Ισπανία, οι απαιτήσεις που προβλέπονται υπό το πρότυπο ΚΓΠΚ 6 καλύπτουν επίσης τη διασπορά υδαρούς κοπριάς, γεγονός που επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της απαίτησης πέραν των ευπρόσβλητων στη νιτρορύπανση ζωνών.

Ο βαθμός φιλοδοξίας και οι συνέπειες της πολλαπλής συμμόρφωσης όσον αφορά τη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς εξακολουθούν σε μεγάλο βαθμό να μην αξιολογούνται

39 Η Επιτροπή προέβη σε ετήσια εξέταση των μέτρων που έλαβαν τα κράτη μέλη για την εφαρμογή των ΚΓΠΚ, από τη σκοπιά της πληρότητάς τους και της συμβατότητάς τους με τις διατάξεις του [κανονισμού \(ΕΕ\) αριθ. 1306/2013](#). Ωστόσο, στο πλαίσιο αυτό, δεν διατύπωσε παρατηρήσεις σχετικά με τον βαθμό φιλοδοξίας των προτύπων.

40 Στο πλαίσιο της εξέτασης των εθνικών στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ, η Επιτροπή δηλώνει ότι η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών και κλιματικών φιλοδοξιών πρέπει να λαμβάνει υπόψη το σύνολο των μέσων της ΚΓΠ που λειτουργούν σε συνεργία, και όχι μόνο την αιρεσιμότητα. Επομένως, η Επιτροπή διενεργεί ολιστική αξιολόγηση των περιβαλλοντικών φιλοδοξιών της ΚΓΠ, χωρίς να προβαίνει σε διάκριση μεταξύ των υποχρεωτικών απαιτήσεων, αφενός, της αιρεσιμότητας και, αφετέρου, των προαιρετικών μέτρων.

41 Στην έκθεσή μας του 2016 σχετικά με την [πολλαπλή συμμόρφωση](#), επισημάνσαμε ότι ο από μέρους της Επιτροπής έλεγχος της πολλαπλής συμμόρφωσης ήταν ανεπαρκής. Αυτό επιβεβαιώνεται από την εκτίμηση επιπτώσεων που συνόδευε τις νομοθετικές προτάσεις για την ΚΓΠ μετά το 2020¹⁷.

42 Οι συνέπειες της πολλαπλής συμμόρφωσης όσον αφορά τη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς εξακολουθούν σε μεγάλο βαθμό να μην αξιολογούνται, κάτι το οποίο ισχύει στα πέντε κράτη μέλη που επιλέξαμε για τους σκοπούς του ελέγχου. Με την έρευνά μας επιβεβαιώθηκε περαιτέρω αυτή η απουσία αξιολόγησης: από πολύ λίγες απαντήσεις που λάβαμε προέκυπτε η διεξαγωγή αυτού του είδους αξιολόγησης. Εντούτοις, τον Νοέμβριο του 2020, η Επιτροπή δημοσίευσε ειδική [μελέτη σχετικά με τον αντίκτυπο της ΚΓΠ στη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους](#).

Οι αλλαγές στις προϋποθέσεις για την καταβολή άμεσων ενισχύσεων την περίοδο 2023-2027 είναι ανεπαρκείς

43 Πάνω από το ήμισυ των συμμετεχόντων στην έρευνά μας απάντησαν ότι οι κανόνες πολλαπλής συμμόρφωσης για την προστασία του εδάφους κατά την περίοδο 2014-2022 δεν άλλαξαν σημαντικά. Μόλις το 13 % των συμμετεχόντων ανέφερε αλλαγές στα πρότυπα ΚΓΠΚ, τις οποίες έκριναν ιδιαίτερα σημαντικές για την προστασία των γεωργικών εδαφών ή/και τη διαχείριση της κοπριάς στο πλαίσιο της ΚΓΠ της περιόδου 2023-2027. Για την καλύτερη αξιολόγηση του κινδύνου ανεπαρκών αλλαγών όσον αφορά το περιεχόμενο των απαιτήσεων αιρεσιμότητας της περιόδου 2023-2027, εξετάσαμε τα βασικά πρότυπα και τις βασικές απαιτήσεις που ισχύουν την εν λόγω περίοδο στα πέντε κράτη μέλη που ελέγξαμε.

44 Μια σημαντική αλλαγή στον σχεδιασμό της ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027 έγκειται στην ενσωμάτωση στην ενισχυμένη αιρεσιμότητα της απαίτησης εφαρμογής γεωργικών πρακτικών ωφέλιμων για το κλίμα και το περιβάλλον, κάτι που είναι γνωστό ως «οικολογικός προσανατολισμός» (βλέπε σημείο [13](#)). Μία βασική συνέπεια της αλλαγής αυτής είναι, αφενός, η μείωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που έχουν εξαιρεθεί από τον οικολογικό προσανατολισμό και, αφετέρου, η απαίτηση οι κανόνες να εφαρμόζονται από μεγαλύτερα τμήματα του πληθυσμού. Διαπιστώσαμε ότι οι περιπτώσεις εξαίρεσης από τους κανόνες οικολογικού προσανατολισμού ήταν ευρέως διαδεδομένες την περίοδο 2014-2022 ([πλαίσιο 4](#)).

¹⁷ SWD(2018) 301 final, 1.6.2018, μέρος 1/3, σ. 9.

Πλαίσιο 4

Εξαιρέσεις από τις απαιτήσεις οικολογικού προσανατολισμού

Σύμφωνα με εκτίμησή μας, στη Γαλλία, μόλις το 35 % περίπου των γεωργικών εκμεταλλεύσεων όφειλαν να εφαρμόσουν τις τρεις πρακτικές οικολογικού προσανατολισμού (διαφοροποίηση των καλλιεργειών, διατήρηση μόνιμων λειμώνων, περιοχές οικολογικής εστίασης) κατά την περίοδο 2017-2019.

Στην Ιρλανδία, το 94 % των γεωργικών εκμεταλλεύσεων έχουν εξαιρεθεί από την εφαρμογή της διαφοροποίησης των καλλιεργειών και τη δημιουργία περιοχής οικολογικής εστίασης, κυρίως λόγω του ότι το 90 % των γεωργικών εκτάσεων της είναι μόνιμοι λειμώνες.

Το όριο των 15 εκταρίων που θεσπίστηκε από την ενωσιακή νομοθεσία αναφορικά με το μέγεθος των εκμεταλλεύσεων κάτω από το οποίο αυτές απαλλάσσονται από την απαίτηση δημιουργίας περιοχών οικολογικής εστίασης φαίνεται υπερβολικά υψηλό στην περίπτωση της Ισπανίας, δεδομένης της διάρθρωσης του γεωργικού τομέα, κάτι που επιτρέπει πολλές εξαιρέσεις από την εφαρμογή της εν λόγω πρακτικής: το 2020, το 64 % των εκμεταλλεύσεων έτυχαν τέτοιας εξαίρεσης.

45 Εντούτοις, ο αντίκτυπος της επέκτασης των απαιτήσεων οικολογικού προσανατολισμού σε μεγαλύτερα τμήματα του πληθυσμού ενδέχεται να είναι περιορισμένος. Σε δύο προηγούμενες ειδικές εκθέσεις μας σχετικά με τον **οικολογικό προσανατολισμό** και τη **βιοποικιλότητα των γεωργικών εκτάσεων** επισημάναμε τους περιορισμούς στους οποίους υπόκειται ο αντίκτυπος του οικολογικού προσανατολισμού στις μεταβολές των γεωργικών πρακτικών. Σύμφωνα με πρόσφατη γερμανική μελέτη, που αξιολόγησε τη συμβολή των μέτρων οικολογικού προσανατολισμού στη μείωση των απειλών για τα γεωργικά εδάφη¹⁸, οι γεωργικές επιδοτήσεις που καταβάλλονται ετησίως σε εκμεταλλεύσεις για λόγους οικολογικού προσανατολισμού ανέρχονται σε 1,5 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ η εκτίμηση του σχετικού κόστους για τις εκμεταλλεύσεις ανέρχεται σε 190 εκατομμύρια ευρώ. Το συμπέρασμα της έκθεσης ήταν ότι τα μεγάλα ποσά χρηματοδότησης που διατέθηκαν είχαν χαμηλό μόνο περιβαλλοντικό αντίκτυπο.

¹⁸ **Geringe Umweltwirkung, hohe Kosten** – «Ergebnisse und Empfehlungen aus dem Projekt Evaluierung der Gemeinsamen Agrarpolitik aus Sicht des Umweltschutzes II», Norbert Röder, Andrea Ackermann, Sarah Baum, Johannes Wegmann – Thünen-Institut für Ländliche Räume, Braunschweig, Jörn Strassemer, Franz Pöllinger – Julius-Kühn-Institut, Kleinmachnow, 71/2021.

46 Ο κανονισμός του 2021 σχετικά με τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ θεσπίζει την αρχή των αυξημένων φιλοδοξιών των κρατών μελών όσον αφορά τους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους. Παραδείγματος χάριν, ο κανονισμός αντικατέστησε την απαίτηση της διαφοροποίησης των καλλιεργειών με το πλέον απαιτητικό μέτρο της αμειψισποράς. Κατά την εξέτασή μας, δεν εντοπίσαμε περιπτώσεις χαλάρωσης των προϋποθέσεων, εξαιρουμένου του προτύπου ΚΓΠΚ 6 (βλέπε σημείο 47). Ωστόσο, διαπιστώσαμε ότι η αρμόδια για το περιβάλλον αρχή στη Γαλλία, κατά την αξιολόγηση του οικείου στρατηγικού σχεδίου, είχε εντοπίσει σαφώς τον κίνδυνο περιορισμένης αύξησης των περιβαλλοντικών φιλοδοξιών.

47 Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο μεν νέος σχεδιασμός του προηγούμενου προτύπου ΚΓΠΚ 4 σχετικά με την ελάχιστη εδαφοκάλυψη ήταν περισσότερο ολοκληρωμένος, το δε προηγούμενο πρότυπο ΚΓΠΚ 5 δεν υπέστη σημαντικές αλλαγές. Επιπλέον, διαπίστωσε ότι δεν πραγματοποιήθηκε καμία αλλαγή επί της ουσίας όσον αφορά το προηγούμενο πρότυπο ΚΓΠΚ 6, του οποίου αρχικός στόχος ήταν η προστασία της οργανικής ύλης του εδάφους με κατάλληλες πρακτικές και δεν περιοριζόταν στην απαγόρευση της καύσης υπολειμμάτων καλλιεργειών. Η νέα έκδοση του προτύπου αυτού εστιάζει αποκλειστικά στην εν λόγω πρακτική, με αποτέλεσμα οι προϋποθέσεις να καθίστανται εκ των πραγμάτων λιγότερο αυστηρές.

48 Από την εξέταση που διενεργήσαμε προέκυψε επίσης ότι, παρά ορισμένες βελτιώσεις που σημειώθηκαν, παραδείγματος χάριν στην Ισπανία και στη Γερμανία, οι αλλαγές στις προϋποθέσεις εφαρμογής των ΚΓΠΚ που σχετίζονται με το έδαφος για την περίοδο 2023-2027 είναι συνολικά περιορισμένες σε σύγκριση με τις αντίστοιχες της περιόδου 2014-2022 (*παράρτημα III*).

49 Το ενωσιακό πλαίσιο για την περίοδο 2023-2027 περιλαμβάνει μια νέα ΚΑΔ για την επιβολή ορισμένων διατάξεων της *οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα*. Θεωρούμε ότι η εν λόγω ΚΑΔ σχετίζεται με τη διαχείριση της κοπριάς. Παραδείγματος χάριν, στην Ισπανία η νέα αυτή ΚΑΔ απαγορεύει τη δημιουργία ή τη διατήρηση σωρών κοπριάς ή άλλων ανόργανων λιπασμάτων που θα μπορούσε να οδηγήσει σε έκπλυση νιτρικών από το έδαφος.

50 Ωστόσο, η ΚΑΔ που επιβάλλει την εφαρμογή της οδηγίας για τη νιτρορύπανση δεν έχει υποστεί τροποποιήσεις όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής της σε επίπεδο ΕΕ¹⁹ για την περίοδο 2023-2027. Εντοπίσαμε μόνο μία προϋπόθεση (μη στοίβαγμα κοπριάς κατά τη διάρκεια των βροχερών περιόδων μεταξύ 1ης Σεπτεμβρίου και 31ης Μαρτίου) που θα προστεθεί στο υφιστάμενο πλαίσιο των ΚΑΔ (στην Ισπανία, Ανδαλουσία). Δεν μπορέσαμε να εντοπίσουμε μείζονες αλλαγές σχετικά με την εφαρμογή της ΚΑΔ στην Ιρλανδία, ενώ στις Κάτω Χώρες και τη Γαλλία, η ΚΑΔ δεν είχε επικαιροποιηθεί κατά τον χρόνο του ελέγχου.

51 Για την προστασία των πλούσιων σε άνθρακα εδαφών, το πλαίσιο 2023-2027 περιλαμβάνει ένα νέο πρότυπο ΚΓΠΚ που αφορά την προστασία των υγρότοπων και των τυρφώνων (ΚΓΠΚ 2). Σύμφωνα με την Επιτροπή, 11 κράτη μέλη αποφάσισαν να το εφαρμόσουν αρχής γενομένης από το 2023. Ο κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115 επιτρέπει την ετεροχρονισμένη εφαρμογή το 2024 ή το 2025, καθώς ενδέχεται να είναι απαραίτητη η διεξαγωγή προπαρασκευαστικών εργασιών. Διαπιστώσαμε ότι κανένα από τα επιλεγμένα κράτη μέλη δεν ήταν σε θέση να εφαρμόσει το συγκεκριμένο πρότυπο ΚΓΠΚ σε ολόκληρη την επικράτειά του πριν από το 2024.

Ελλιπής στόχευση των προαιρετικών μέτρων και ανεπαρκής αξιολόγηση του αντικτύπου τους

Ελάχιστα κονδύλια αγροτικής ανάπτυξης προορίζονταν σε περιοχές με τα εντονότερα προβλήματα σχετικά με το έδαφος

52 Για τη μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων της, θεωρούμε ότι θα έπρεπε να είχε διατεθεί επαρκής χρηματοδότηση σε περιοχές με σοβαρά προβλήματα σχετικά με το έδαφος. Εξετάσαμε κατά πόσον οι γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις ήταν ορθά στοχευμένες από την άποψη αυτή.

¹⁹ Παράρτημα ΙΙΙ – Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2021, σχετικά με τη θέσπιση κανόνων για τη στήριξη των στρατηγικών σχεδίων που πρέπει να καταρτίζονται από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ).

53 Διαπιστώσαμε ότι η Επιτροπή είχε εντοπίσει συνολική απουσία στοχευμένης χρηματοδότησης. Στην αξιολόγησή της των μέτρων της ΚΓΠ αναφορικά με τους φυσικούς πόρους²⁰, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα κράτη μέλη αρνήθηκαν να διαθέσουν περισσότερους πόρους στα πλέον στοχευμένα μέτρα, και ότι ο συνολικός σχεδιασμός πολιτικής δεν αντιμετώπιζε επαρκώς ορισμένες πιέσεις και ανάγκες.

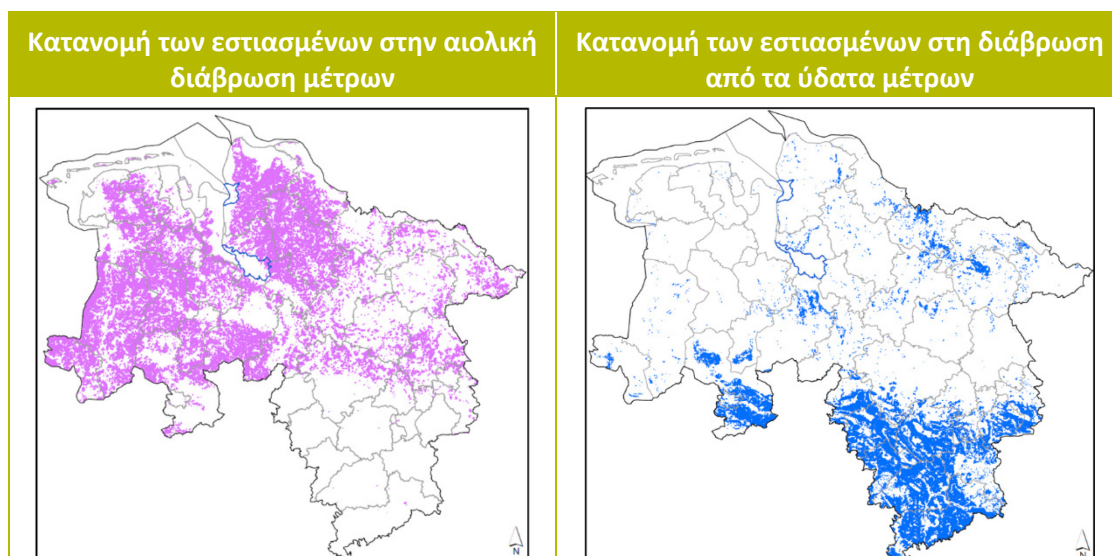
54 Η εξέταση επιλεγμένων προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης που διενεργήσαμε κατέδειξε μεγάλη ποικιλία προσεγγίσεων όσον αφορά τη στόχευση, είτε γεωγραφικά είτε με βάση το είδος της γεωργίας, των γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικών μέτρων για την αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα, τα ύδατα και το έδαφος. Αυτό επηρέασε τον βαθμό στον οποίο διατέθηκαν κονδύλια στις περιοχές με τα σοβαρότερα προβλήματα σχετικά με το έδαφος, καθώς και την ικανότητα προσδιορισμού του αντικτύπου των δαπανών.

55 Στην Ισπανία (Ανδαλουσία), τα μέτρα που αντιπροσωπεύουν το σύνολο σχεδόν των προγραμματισμένων δαπανών σχετικά με το έδαφος είναι γεωγραφικά στοχευμένα. Ωστόσο, παρόλο που οι ισπανικές αρχές χαρακτήρισαν το 26 % των γεωργικών εκτάσεων ως περιοχές με υψηλό κίνδυνο διάβρωσης, λιγότερο από το ένα τέταρτο των δαπανών στο πλαίσιο των σχετικών με το έδαφος μέτρων αφορούσαν τις περιοχές αυτές.

56 Στη Γερμανία (Κάτω Σαξονία), ένα μικρό ποσοστό της χρηματοδότησης διατίθεται σε σχετικά με το έδαφος μέτρα, ενώ μεγαλύτερο διατίθεται σε μέτρα σχετικά με τη βιοποικιλότητα και τα ύδατα, μερικά από τα οποία συμβάλλουν δευτερευόντως στην προστασία του εδάφους. Οι αρχές κατέφυγαν σε γεωγραφικά στοχευμένα γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικά μέτρα σχετικά με το έδαφος, προκειμένου να καταπολεμήσουν την αιολική διάβρωση στο βόρειο τμήμα της περιφέρειας και τη διάβρωση από τα ύδατα στο νότιο τμήμα της (*γράφημα 6*). Τα μέτρα αυτά αντιστοιχούσαν στο 3,7 % των κονδυλίων και κάλυπταν λιγότερο από το 0,2 % των υποστηριζόμενων εκτάσεων. Επίσης, αναφέρθηκε ότι ο αντίκτυπος των μέτρων αυτών υπήρξε σημαντικός.

²⁰ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής (αξιολόγηση), *SWD(2021) 425 final*, Impact of the CAP on biodiversity, soil and water (natural resources), σ. 2.

Γράφημα 6 – Κατανομή των γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικών μέτρων στην Κάτω Σαξονία



Πηγή: © Υπουργείο Τροφίμων, Γεωργίας και Προστασίας των Καταναλωτών της Κάτω Σαξονίας. Δημιουργήθηκε από το Κέντρο υπηρεσιών αγροτικής ανάπτυξης και προώθησης της γεωργίας (Servicezentrum Landentwicklung und Agrarförderung).

57 Η Γαλλία (Νότος-Πυρηναία) ανέπτυξε μέτρα με στόχο τη βελτίωση του γεωργικού συστήματος στο σύνολό του, αντί της γεωγραφικής στόχευσης των προβλημάτων σχετικά με το έδαφος. Μολονότι τα σχετικά με τη βιοποικιλότητα και τα ύδατα μέτρα ενδέχεται επίσης να συμβάλλουν στην προστασία του εδάφους, σε εθνική μελέτη επιβεβαιώνεται η απουσία εστίασης σε προβλήματα που αφορούν το έδαφος σε όλα τα ΠΑΑ των περιφερειών της Γαλλίας²¹.

58 Όσον αφορά ορισμένα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα, η Ιρλανδία ακολουθεί μια προσέγγιση τριών επιπέδων για τη στόχευση συγκεκριμένων ειδών γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Παραδείγματος χάριν, σε ένα από τα επίπεδα δίνεται προτεραιότητα πρόσβασης σε κτηνοτρόφους που ασκούν εντατική κτηνοτροφία και σε γεωργούς με αρόσιμες καλλιέργειες άνω των 30 εκταρίων. Παρά την προτεραιοποίηση αυτή, το εν λόγω μέτρο αξιοποιήθηκε ως επί το πλείστον από μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις ή γεωργούς μερικής απασχόλησης. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το μέτρο αποδείχθηκε λιγότερο ελκυστικό από οικονομική άποψη σε σχέση με τις προσδοκίες των μεγαλύτερων γεωργικών εκμεταλλεύσεων και των γεωργών πλήρους απασχόλησης που ασκούν εντατική γεωργία στο νότιο και το

²¹ Centre d'études et de prospective, «Bilan des évaluations in itinere des Programmes de développement rural (PDR) régionaux», αριθ. 162, Μάρτιος 2021, σ. 4.

ανατολικό τμήμα της χώρας, όπου η γεωργία προκαλεί τις μεγαλύτερες περιβαλλοντικές πιέσεις.

59 Οι Κάτω Χώρες έχουν αναπτύξει μέτρα που σχετίζονται αποκλειστικά με τη βιοποικιλότητα και τα ύδατα. Παρόλο που τα μέτρα αυτά μπορεί να έχουν θετικές συνέπειες για το έδαφος, κανένα από αυτά δεν στόχευε περιοχές με γνωστά προβλήματα σχετικά με το έδαφος, όπως η συμπύκνωση, η μείωση της οργανικής ύλης του εδάφους, η μείωση της βιοποικιλότητας ή η διάβρωση του εδάφους.

60 Όσον αφορά την επάρκεια της χρηματοδότησης, θεωρούμε ότι η διάθεση των χρηματοδοτικών πόρων πρέπει να απηχεί τόσο τη σοβαρότητα των εντοπισθέντων προβλημάτων σχετικά με το έδαφος όσο και τις προς επίτευξη βελτιώσεις εντός συγκεκριμένης χρονικής περιόδου²². Οι βελτιώσεις αυτές πρέπει να αποδεικνύονται μέσω της κατάλληλης αξιοποίησης των σχετικών πόρων και της επίτευξης των τιμών-στόχου που έχουν καθοριστεί.

61 Διαπιστώσαμε ότι τα επιλεγμένα κράτη μέλη, κατά κανόνα, διέθεταν τα κονδύλια βάσει κριτηρίων όπως η αξιοποίηση παρόμοιων μέτρων στο παρελθόν, οι διαθέσιμοι χρηματοδοτικοί πόροι και η φύση των αναγκών που είχαν διαπιστωθεί.

62 Σε όλα τα επιλεγμένα κράτη μέλη, τα σχετικά με το έδαφος μέτρα αποτελούσαν μέρος της δέσμης περιβαλλοντικών μέτρων που κάλυπταν τη βιοποικιλότητα, τα ύδατα και το έδαφος. Η ελλιπής στόχευση των σχετικών με το έδαφος μέτρων δυσχεραίνει την ποσοτικοποίηση των σχετικών δαπανών. Στις περιπτώσεις στις οποίες η ποσοτικοποίηση ήταν δυνατή, παραδείγματος χάριν στην Ισπανία, την Ιρλανδία και τη Γερμανία, διαπιστώσαμε ότι υπήρχαν σημαντικές αποκλίσεις στα διατεθέντα σε μέτρα σχετικά με το έδαφος κονδύλια, τα οποία κυμαίνονταν από 45,8 % της εν λόγω δέσμης στην Ιρλανδία σε 3,9 % στη Γερμανία (Κάτω Σαξονία).

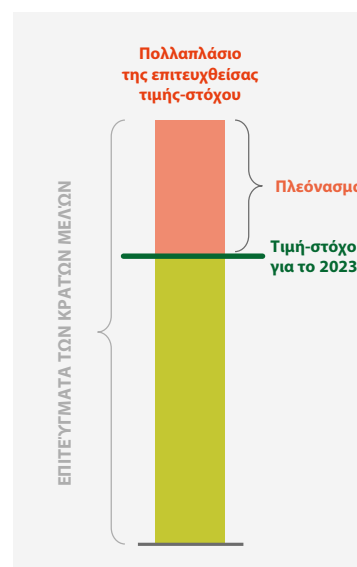
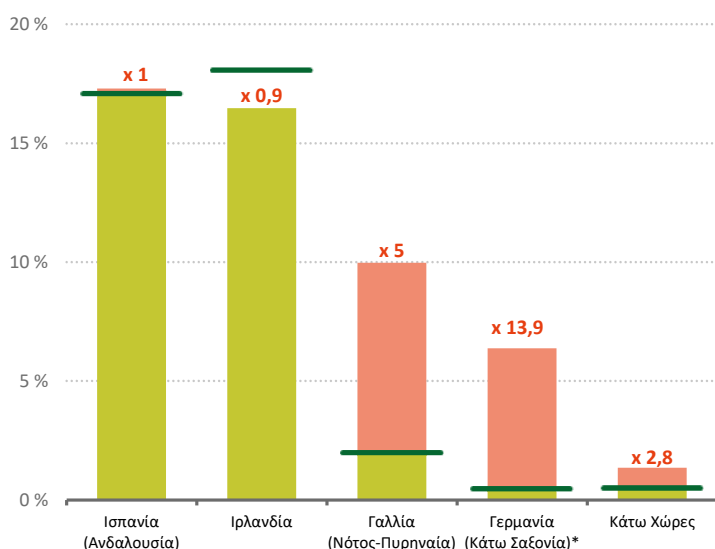
63 Η απουσία ειδικών για το έδαφος μέτρων δυσχεραίνει τον προσδιορισμό από τα κράτη μέλη του επιπέδου της χρηματοδότησης που απαιτείται για την αντιμετώπιση των προβλημάτων σχετικά με το έδαφος και την επίτευξη των τιμών-στόχου που έχουν καθοριστεί στα ΠΑΑ όσον αφορά το ποσοστό της γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους ή/και της πρόληψης της διάβρωσης του εδάφους. Από την ανάλυσή μας προκύπτει ότι τα κράτη μέλη καθόρισαν πολύ χαμηλές τιμές-στόχο που έπρεπε να επιτευχθούν έως το 2023. Στο **γράφημα 7** καταδεικνύεται ότι οι εν λόγω τιμές-στόχος επιτεύχθηκαν, στις αρχές

²² Ειδική έκθεση 07/2011, με τίτλο «Σχεδιάστηκε σωστά και τυγχάνει ορθής διαχείρισης η γεωργοπεριβαλλοντική στήριξη;», σημείο 91.

της συγκεκριμένης περιόδου, σε μεγάλο βαθμό στην Ιρλανδία και την Ισπανία, ενώ τις υπερέβησαν κατά πολύ η Γαλλία (Νότος-Πυρηναία) και η Γερμανία (Κάτω Σαξονία). Οι Κάτω Χώρες τις υπερέβησαν κατά πολύ το 2020.

Γράφημα 7 – Επίτευξη της τιμής-στόχου για το 2023 όσον αφορά το μερίδιο της γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους ή/και της πρόληψης της διάβρωσής του

Ποσοστό της γεωργικής γης που υπάγεται σε συμβάσεις διαχείρισης για τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους ή/και για την πρόληψη της διάβρωσής του



(*) Στην Κάτω Σαξονία η τιμή-στόχος του 0,46 % αναπροσαρμόστηκε το 2021 σε 1,96 % στο πλαίσιο τροποποίησης του σχετικού προγράμματος, ενώ η αξιοποίηση είναι υπερτριπλάσια της αναπροσαρμοσθείσας τιμής-στόχου.

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει εθνικών στοιχείων.

Τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης περιλάμβαναν ελάχιστα μέτρα διαχείρισης της κοπριάς, μολονότι ήταν γνωστά τα προβλήματα σχετικά με πλεονάσματα αζώτου

64 Στο πλαίσιο των προσπαθειών για την αντιμετώπιση του πλεονάσματος αζώτου, θα αναμέναμε οι αρχές των κρατών μελών να συμπεριλάβουν στα οικεία ΠΑΑ μέτρα με στόχο τη βελτίωση της διαχείρισης της κοπριάς στις περιοχές που πλήττονται περισσότερο και την προώθηση της αξιοποίησής τους από τους γεωργούς. Κατά την από μέρους μας εξέταση επιλεγμένων ΠΑΑ, εντοπίσαμε ελάχιστα μέτρα που αποσκοπούσαν στη βελτίωση της διαχείρισης της κοπριάς σε περιοχές όπου ήταν γνωστό ότι υπήρχε πλεονάσμα αζώτου.

65 Στη Γερμανία (Κάτω Σαξονία) αναφέρθηκε πλεόνασμα αζώτου που έφθανε την ανώτερη κατηγορία των 120-162 χλγρ. αζώτου ανά εκτάριο την περίοδο 2016-2019. Μόλις το 1 % του συνολικού προϋπολογισμού διατέθηκε για την άμεση αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού και το σχετικό γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικό μέτρο δεν στόχευε πάντοτε τις περιοχές με πλεόνασμα αζώτου.

66 Στην Ισπανία (Ανδαλουσία), το πλεόνασμα αζώτου ανά εκτάριο αυξήθηκε κατά περίπου 90 % μεταξύ του 2013 και του 2017. Δεν εντοπίσαμε μέτρα αγροτικής ανάπτυξης που είχαν ως άμεσο στόχο τη βελτίωση της διαχείρισης της κοπριάς, ενώ εντοπίσαμε μόλις ένα μέτρο που θέτει ανώτατο όριο όσον αφορά την πυκνότητα του ζωικού πληθυσμού ανά εκτάριο, το οποίο μπορεί να συμβάλει έμμεσα στη μείωση του πλεονάσματος αζώτου ανά εκτάριο.

67 Σύμφωνα με την Επιτροπή²³, την περίοδο 2016-2019, το συνολικό πλεόνασμα αζώτου στην Ιρλανδία ήταν αυξημένο κατά 39 % σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς. Τα περισσότερα μέτρα στο ΠΑΑ που είχαν ως στόχο τη διαχείριση της κοπριάς δεν αφορούσαν τη βιοποικιλότητα, τα ύδατα ή το έδαφος αλλά την ανταλλαγή γνώσεων και τις επενδύσεις. Βάσει εκτίμησής μας, οι δαπάνες για τη διαχείριση της κοπριάς αντιπροσώπευαν το 1,4 % των συνολικών δαπανών αγροτικής ανάπτυξης. Το πλεόνασμα φωσφόρου στην Ιρλανδία παραμένει από τα μεγαλύτερα στην ΕΕ²⁴ (βλέπε σημείο 37).

68 Την ίδια περίοδο, το πλεόνασμα αζώτου στις Κάτω Χώρες, οφειλόμενο κυρίως στην κοπριά, αυξήθηκε κατά 10 %. Δεν είχαν προγραμματιστεί μέτρα αγροτικής ανάπτυξης ούτε είχε διατεθεί ενωσιακή χρηματοδότηση για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού.

69 Στη Γαλλία (Βρετάνη), η διαχείριση της κοπριάς έχει προσδιοριστεί ως μείζον πρόβλημα και προγραμματίστηκαν ειδικά μέτρα αγροτικής ανάπτυξης για την αντιμετώπισή του, στα οποία αντιστοιχούσε, κατά την εκτίμησή μας, περίπου το 30 % του προϋπολογισμού του ΠΑΑ για την περίοδο 2014-2020. Ωστόσο, η επακόλουθη αξιοποίηση των μέτρων αυτών από τους γεωργούς ήταν περιορισμένη σε περιοχές με πλεόνασμα αζώτου²⁵.

²³ SWD(2021) 1001 final, μέρος 22/38, σ. 403.

²⁴ Αυτόθι, σ. 421.

²⁵ La politique publique de lutte contre la prolifération des algues vertes en Bretagne, Ελεγκτικό Συνέδριο της Γαλλίας, Ιούλιος 2021, σ. 67-69.

Στις αξιολογήσεις των κρατών μελών παρέχονταν περιορισμένες πληροφορίες σχετικά με τον αντίκτυπο των προαιρετικών μέτρων

70 Για την αποτελεσματική στόχευση των πόρων, τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν επαρκείς, συναφείς και αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με τη συμβολή των προαιρετικών μέτρων στην αντιμετώπιση των προβλημάτων σχετικά με το έδαφος και την κοπριά. Εξετάσαμε την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των ρυθμίσεων για τα προαιρετικά μέτρα αγροτικής ανάπτυξης στα πέντε κράτη μέλη που ελέγξαμε, προκειμένου να αξιολογήσουμε την ποιότητα των παρεχόμενων σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών πληροφοριών σχετικά με τη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς.

71 Συνολικά, διαπιστώσαμε ότι τα κράτη μέλη παρέχουν περιορισμένες πληροφορίες όσον αφορά τη συμβολή των προαιρετικών μέτρων στη βελτίωση της βιώσιμης διαχείρισης του εδάφους και της κοπριάς, κάτι το οποίο περιορίζει την ικανότητα της Επιτροπής να παρέχει ολοκληρωμένη εικόνα σε επίπεδο ΕΕ.

72 Στις ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης που κατάρτισαν για το 2018, τα κράτη μέλη όφειλαν²⁶ να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τον βαθμό στον οποίο οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ έχουν στηρίξει την πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους και τη βελτίωση της διαχείρισής του. Από τα πέντε επιλεγμένα κράτη μέλη, μόνον η Ισπανία (Ανδαλουσία) παρείχε εκτίμηση της συμβολής των προαιρετικών μέτρων στη διαμόρφωση των εδαφικών συνθηκών, ενώ μόνον η Ιρλανδία παρείχε εκτίμηση σχετικά με τη διαχείριση της κοπριάς.

73 Παραδείγματος χάριν, οι αρχές στην Ισπανία (Ανδαλουσία) εκπόνησαν μελέτη, η οποία κατέδειξε ότι η φυτοκάλυψη, όπου εφαρμόστηκε, μπόρεσε να μειώσει τη διάβρωση κατά 66 %. Στην έκθεσή τους για το 2018²⁷, εκτίμησαν ότι μεταξύ 2015 και 2018 τα μέτρα του ΠΑΑ απέτρεψαν την απώλεια 2,3 εκατομμυρίων τόνων εδάφους. Στην έκθεσή που κατάρτισαν²⁸ για το 2018, οι εθνικές αρχές της Ιρλανδίας εκτίμησαν ότι τα μέτρα του ΠΑΑ θα οδηγούσαν μακροπρόθεσμα σε ετήσια μείωση

²⁶ Παράρτημα V του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 808/2014 σχετικά με τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

²⁷ Έκθεση για την Ανδαλουσία, Ιούνιος 2019, σ. 468.

²⁸ Indecon Mid-Term Evaluation of the Rural Development Programme Ireland (2014-2020), Αύγουστος 2019, σ. 172.

των νιτρικών, του φωσφόρου, του οξειδίου του αζώτου και του μεθανίου μεταξύ 5 % και 9 %.

74 Στις εκθέσεις που εξετάσαμε, εντοπίσαμε επίσης περιπτώσεις όπου οι δείκτες αντικτύπου είτε απουσίαζαν (Γαλλία) είτε δεν είχαν επικαιροποιηθεί [Γαλλία, Γερμανία, Ισπανία (Ανδαλουσία)]. Οι δείκτες που χρησιμοποιούνται συχνότερα παραμένουν οι δείκτες εκροής. Παραδείγματος χάριν, στην έκθεση της Ιρλανδίας για το 2018 χρησιμοποιούνται πληροφορίες σχετικά με τις εκροές για την αναφορά στοιχείων όσον αφορά την ικανοποιητική πρόοδο που σημειώθηκε προς την επίτευξη της τιμής-στόχου που αφορά το έδαφος. Όμως, στην απάντησή της στο κοινό ερώτημα αξιολόγησης σχετικά με το έδαφος, δεν παρέχονται ειδικές πληροφορίες βάσει αποτελεσμάτων. Στις Κάτω Χώρες, δεν υπάρχουν σχετικοί δείκτες ή σχετικές αξιολογήσεις, καθώς το ΠΑΑ δεν περιλαμβάνει μέτρα διαχείρισης της κοπριάς.

75 Ειδικότερα, δύο παράγοντες περιορίζουν την έγκαιρη διαθεσιμότητα επαρκών πληροφοριών αναφορικά με τη συμβολή των προαιρετικών μέτρων στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που σχετίζονται με το έδαφος. Πρώτον, η εγγενής πολυπλοκότητα της λογικής παρέμβασης της ΚΓΠ²⁹ δυσχεραίνει ιδιαίτερα την καθιέρωση σχέσεων αιτίας-αιτιατού και την αξιολόγηση της συμβολής ειδικών μέτρων στην επίτευξη συγκεκριμένου στόχου. Στα επιλεγμένα κράτη μέλη, εντοπίσαμε διευκρινίσεις σχετικά με ορισμένους περιορισμούς που υφίστανται ως προς την αξιολόγηση της συμβολής της ΚΓΠ. Παραδείγματος χάριν, οι αρχές στη Γαλλία αναγνώρισαν τις δυσκολίες διάκρισης των πραγματικών αποτελεσμάτων των μέτρων της ΚΓΠ στις συγκεντρώσεις στα λύματα, λόγω του ότι τα ΠΑΑ δεν περιλαμβάνουν μέτρα που στοχεύουν ειδικά τη διαχείριση ζωικών λυμάτων.

76 Δεύτερον, όπως επισημαίνεται στην αξιολόγηση της ίδιας της Επιτροπής, αφενός, υπάρχει περιορισμένη διαθεσιμότητα ακριβών, λεπτομερών, έγκαιρων και ομοιογενών δεδομένων και, αφετέρου, απαιτείται χρόνος έως ότου τα αποτελέσματα των μέτρων γίνουν αισθητά³⁰. Τα ζητήματα αυτά αναδεικνύονται επίσης στην έκθεση

²⁹ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής (αξιολόγηση), [SWD\(2021\) 424 final](#), Impact of the CAP on biodiversity, soil and water (natural resources), σ. 12.

³⁰ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, σύνοψη της αξιολόγησης, [SWD\(2021\) 425 final](#), Impact of the CAP on biodiversity, soil and water (natural resources), σ. 2.

της Επιτροπής σχετικά με τις επιδόσεις της ΚΓΠ σε σχέση με τους στόχους της³¹. Διαπιστώσαμε ότι υπάρχει έλλειψη δεδομένων σχετικά με την τοποθεσία, το μέγεθος και τη σοβαρότητα των προβλημάτων συμπύκνωσης, αλάτωσης και ρύπανσης στα κράτη μέλη, ενώ δεν υπάρχουν δεδομένα σε επίπεδο ΕΕ που να καταδεικνύουν τη μεταβολή της βιοποικιλότητας του εδάφους. Από το 2018, το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Επιτροπής έχει συμπεριλάβει ερωτήσεις που αφορούν τη βιοποικιλότητα του εδάφους σε ειδική έρευνα, η οποία θα παρέχει μια βάση για την παρακολούθηση και την αναφορά στοιχείων σχετικά με μελλοντικές αλλαγές.

77 Ομοίως, παρατηρείται έλλειψη δεδομένων όσον αφορά την ποσότητα και την ποιότητα της κοπριάς³². Η τελευταία εκτιμάται βάσει του ζωικού πληθυσμού μέσω της χρήσης συντελεστών εκπομπών.

Οι παρεκκλίσεις και η έλλειψη δεδομένων περιορίζουν την αποτελεσματικότητα των περιορισμών όσον αφορά τη διασπορά κοπριάς

Η ρύπανση του εδάφους αυξήθηκε σε εκμεταλλεύσεις που επωφεληθήκαν από μια παρέκκλιση όσον αφορά τα όρια αζώτου

78 Η οδηγία για τη νιτρορύπανση³³ περιορίζει την ποσότητα κοπριάς που κάθε γεωργική εκμετάλλευση μπορεί να διασπείρει στο έδαφος, η οποία δεν πρέπει να υπερβαίνει σε περιεκτικότητα τα 170 χλγρ. άζωτο ανά εκτάριο. Η Επιτροπή μπορεί να χορηγεί παρέκκλιση από το εν λόγω όριο αν προκύπτει από αντικειμενικά κριτήρια ότι η καθορισθείσα ποσότητα αζώτου και οι λοιπές συνθήκες δεν θα οδηγήσουν σε αυξημένη νιτρορύπανση των υδάτων. Αναλύσαμε τις τάσεις στα ισοζύγια θρεπτικών ουσιών για το άζωτο και τα φωσφορικά άλατα βάσει των αναφερόμενων από την Επιτροπή στοιχείων σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για τη νιτρορύπανση την

³¹ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την εφαρμογή του κοινού πλαισίου παρακολούθησης και αξιολόγησης, η οποία περιλαμβάνει αξιολόγηση των επιδόσεων της κοινής γεωργικής πολιτικής 2014-2020, COM(2021) 815 final, σ. 8.

³² Manure management and soil biodiversity, Julia Köninger et al, 2021.

³³ Οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου, παράρτημα III, 2 β).

79 Η Επιτροπή ανέφερε συνολικά ότι «[γ]ια την ΕΕ-27 και το Ηνωμένο Βασίλειο, μεταξύ των περιόδων αναφοράς 2008-2011 και 2012-2015, το καθαρό ισοζύγιο τόσο του αζώτου όσο και των φωσφορικών αλάτων σε επίπεδο ΕΕ-28 σημείωσαν ελαφρά αύξηση». Για την περίοδο 2016-2019, τα αντίστοιχα αριθμητικά στοιχεία δεν ήταν διαθέσιμα σε επίπεδο ΕΕ έως το τέλος του 2022, καθώς οκτώ κράτη μέλη δεν είχαν παράσχει τα απαιτούμενα δεδομένα. Από την επισκόπησή μας των επιλεγμένων κρατών μελών προκύπτουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στις τάσεις όσον αφορά τα ισοζύγια θρεπτικών ουσιών (βλέπε [πίνακα 1](#)).

Πίνακας 1 – Μεταβολές στα ισοζύγια θρεπτικών ουσιών

Κράτος μέλος	Μεταβολή του ακαθάριστου ισοζυγίου αζώτου μεταξύ των περιόδων 2012-2015 και 2016-2019 (σε χλγρ. ανά εκτάριο ΧΓΕ)	Μεταβολή του ακαθάριστου ισοζυγίου φωσφορικών αλάτων μεταξύ των περιόδων 2012-2015 και 2016-2019 (σε χλγρ. ανά εκτάριο ΧΓΕ)
Γερμανία	-10,3	-1,7
Ισπανία	9,1	3,8
Γαλλία	0,1	0,6
Ιρλανδία	13,5	2,4
Κάτω Χώρες	17,2	0,1

Πηγή: Επιτροπή, SWD(2021) 1001 final, μέρος 1/38, πίνακες 15 και 17.

80 Το πλεόνασμα θρεπτικών ουσιών μειώθηκε στη Γερμανία ενώ στη Γαλλία παρέμεινε σταθερό. Οι γαλλικές αρχές υποστήριξαν ότι οι τάσεις στην ποιότητα των υδάτων καταδεικνύουν ευνοϊκή εξέλιξη στις λεκάνες εντατικής κτηνοτροφίας στη δυτική Γαλλία και μάλλον δυσμενή στις περιοχές αρόσιμων εκτάσεων. Στην Ισπανία (Ανδαλουσία), διαπιστώσαμε ότι το πλεόνασμα αζώτου ανά εκτάριο αυξήθηκε κατά περίπου 90 % μεταξύ του 2013 και του 2017. Έπειτα από μία δεκαετία διαρκούς μείωσης, το 2017 το επίπεδο προσέγγιζε το ανώτατο επίπεδο στο οποίο ανερχόταν το 2000³⁵.

³⁵ Έκθεση σχετικά με τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης των υδάτων την περίοδο 2016-2019 στην Ισπανία, σ. 117.

81 Στην Ιρλανδία και τις Κάτω Χώρες, δύο κράτη μέλη στα οποία χορηγήθηκε παρέκκλιση, η πυκνότητα του ζωικού πληθυσμού ανά εκτάριο αυξήθηκε κατά 5,8 % και 6,4 % αντίστοιχα μεταξύ του 2013 και του 2016³⁶.

82 Η Επιτροπή χορήγησε σειρά παρεκκλίσεων στην Ιρλανδία για την περίοδο από το 2007 έως το 2025³⁷. Σύμφωνα με πληροφορίες προερχόμενες από τις ιρλανδικές αρχές, η αύξηση του όγκου κοπριάς μεταξύ του 2015 και του 2018 (+27%) επήλθε στις πλέον εντατικές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις (ήτοι στις εκμεταλλεύσεις που διασπείρουν περισσότερο από 170 χλγρ. αζώτου ανά εκτάριο) (βλέπε [γράφημα 8](#)). Στις λιγότερο εντατικές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, το μέγεθος των κοπαδιών στην πραγματικότητα μειώθηκε. Το 2018, το ένα τρίτο των ζώων εκτρεφόταν στο 9 % των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, οι οποίες ήταν οι πλέον εντατικές.

³⁶ SWD(2021) 1001 final, μέρος 1/38, πίνακας 9.

³⁷ Το 2007, 2011, 2014, 2018 και 2022.

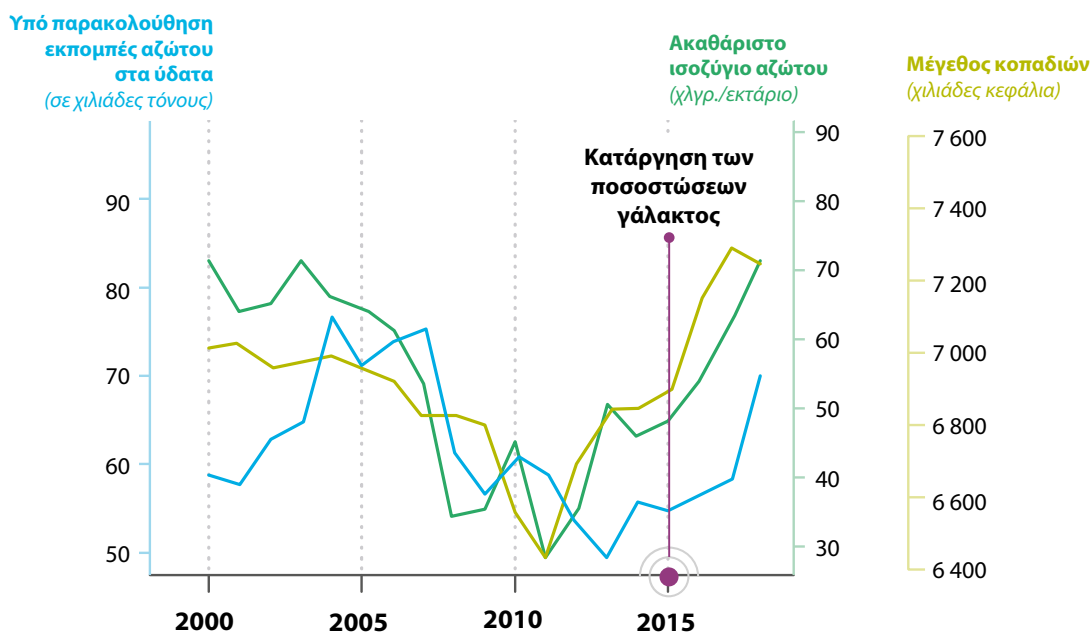
Γράφημα 8 – Εξέλιξη των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και της ποσότητας αζώτου ανά εκτάριο στην Ιρλανδία βάσει υπολογισμών των ιρλανδικών αρχών



Πηγή: Πληροφορίες που παρείχαν οι ιρλανδικές αρχές, όπως προσαρμόστηκαν από το ΕΕΣ. Τα ποσοστά στρογγυλοποιήθηκαν, με αποτέλεσμα το άθροισμά τους να μην είναι πάντοτε 100 %.

83 Διαπιστώσαμε ισχυρή συσχέτιση μεταξύ του μεγέθους των κοπαδιών και του ισοζυγίου αζώτου, καθώς και σημαντική αύξηση του εν λόγω ισοζυγίου μετά το 2015, κατόπιν της κατάργησης των ποσοτώσεων γάλακτος³⁸ (βλέπε [γράφημα 9](#)).

Γράφημα 9 – Εξέλιξη του μεγέθους των κοπαδιών και του ισοζυγίου αζώτου στην Ιρλανδία



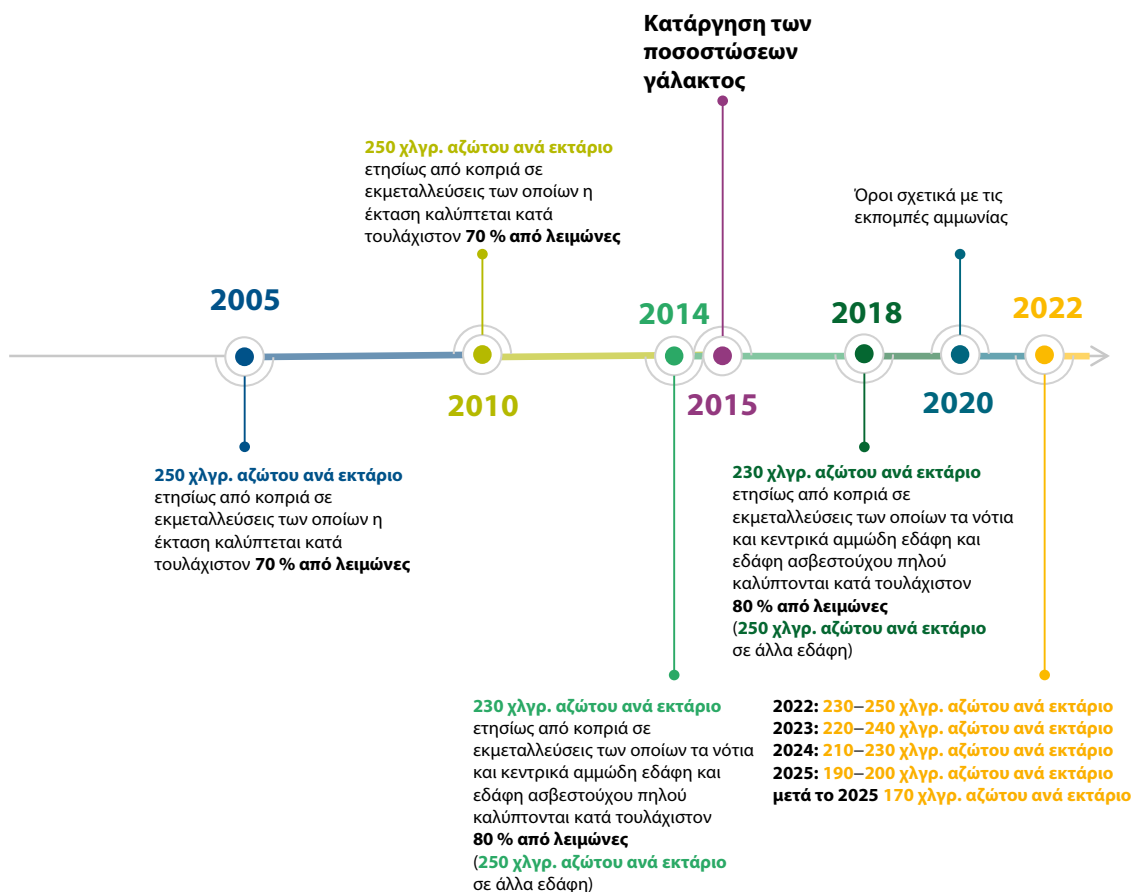
Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχαν οι ιρλανδικές αρχές.

84 Η τελευταία παρέκκλιση χορηγήθηκε στην Ιρλανδία το 2022 από την Επιτροπή για την περίοδο έως το τέλος του 2025. Η Επιτροπή ενέκρινε την αύξηση του ανώτατου ορίου για την ποσότητα αζώτου από κοπριά που μπορεί να διασπείρεται ετησίως, από 170 χλγρ. σε 250 χλγρ. ανά εκτάριο. Η βασική διαφορά μεταξύ της παρέκκλισης που χορηγήθηκε το 2022 και της αντίστοιχης το 2018 έγκειται στην επανεξέταση των δεδομένων σχετικά με την ποιότητα των υδάτων ανά διετία αντί τετραετίας. Αυτό παρέχει τη δυνατότητα η προβλεπόμενη από την παρέκκλιση ποσότητα αζώτου να μειωθεί από 250 χλγρ. σε 220 χλγρ. ανά εκτάριο από το 2024 και έπειτα σε περιοχές των οποίων τα ύδατα καταλήγουν σε υδατικά συστήματα που παρουσιάζουν τάση επιδείνωσης, υφίστανται ήδη ρύπανση ή ενδέχεται να την υποστούν.

³⁸ Βλέπε επίσης σημείο 52 της [ειδικής έκθεσής μας 11/2021](#), με τίτλο «Έκτακτη στήριξη για τους παραγωγούς γάλακτος της ΕΕ την περίοδο 2014–2016.»

85 Η Επιτροπή χορήγησε έξι παρεκκλίσεις στις Κάτω Χώρες μεταξύ του 2005 και του 2022 (βλέπε [γράφημα 10](#)). Η πλέον πρόσφατη χορηγήθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 2022, με ισχύ έως τις 31 Δεκεμβρίου 2025.

Γράφημα 10 – Παρεκκλίσεις που χορηγήθηκαν στις Κάτω Χώρες στο πλαίσιο της οδηγίας για τη νιτρορύπανση



Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής.

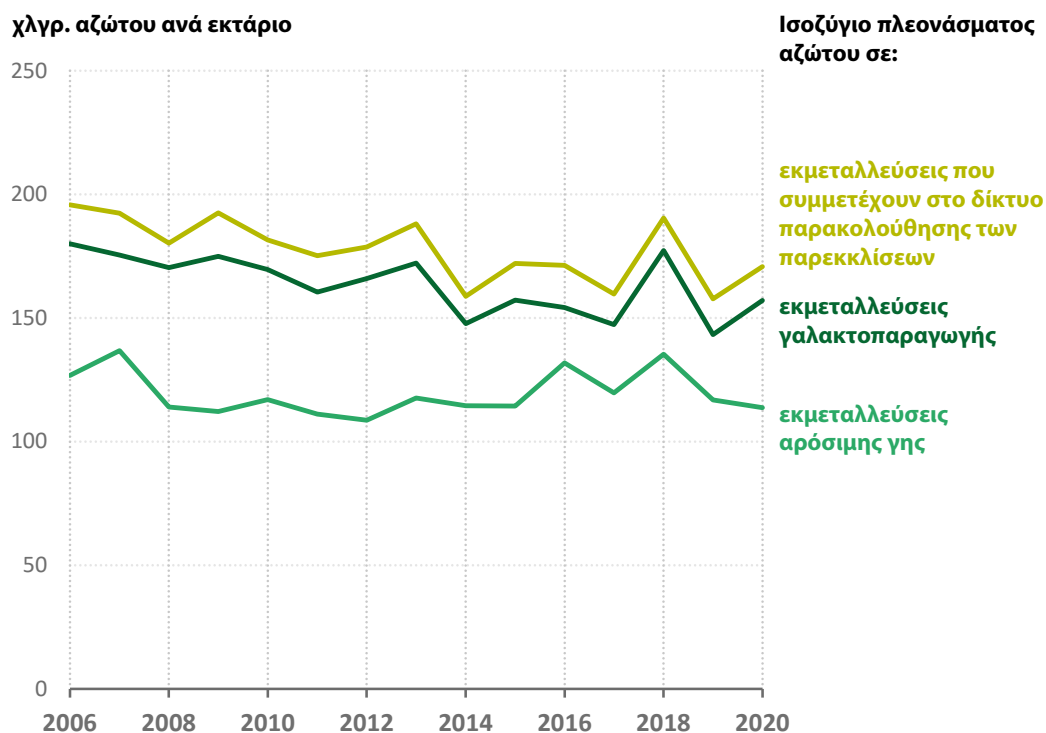
86 Οι ποσοτώσεις γάλακτος στην Ευρώπη αυξήθηκαν αρχικά το 2009, ενώ καταργήθηκαν το 2015. Στις Κάτω Χώρες σημειώθηκε αύξηση του αριθμού των αγελάδων γαλακτοπαραγωγής από το 2012 και έπειτα. Την περίοδο αυτή αυξήθηκαν επίσης οι εκπομπές αζώτου και φωσφορικών αλάτων³⁹.

³⁹ [Agricultural practices and water quality in the Netherlands: status \(2016-2019\) and trends \(1992-2019\)](#) – The 2020 Nitrate Report with the results of the monitoring of the effects of the EU Nitrates Directive Action Programmes, σ. 19 και 88, Εθνικό Ινστιτούτο Δημόσιας Υγείας και Περιβάλλοντος, 2021.

87 Η αύξηση του αριθμού εκτρεφόμενων ζώων οδήγησε σε μεγαλύτερη παραγωγή κοπριάς μεταξύ του 2008 και του 2016 συγκριτικά με τα προ του 2008 έτη. Το 2017 και το 2018, η παραγωγή κοπριάς μειώθηκε λόγω της υποχρεωτικής μείωσης του πληθυσμού του ζωικού κεφαλαίου. Το 2021, τρεις στις τέσσερις εκμεταλλεύσεις γαλακτοπαραγωγής παρήγαγαν περισσότερη κοπριά από την ανώτατη ποσότητα που επιτρεπόταν να διασπείρεται στο έδαφός τους, ενώ στο 92 % των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων σημειώθηκε υπερπαραγωγή κοπριάς⁴⁰.

88 Τα δεδομένα του 2020 σχετικά με το ισοζύγιο πλεονάσματος αζώτου σε εκμεταλλεύσεις στις Κάτω Χώρες (βλέπε [γράφημα 11](#)) καταδεικνύουν ότι το μεγαλύτερο πλεόνασμα εντοπίζεται σε εκμεταλλεύσεις στις οποίες χορηγήθηκε παρέκκλιση.

Γράφημα 11 – Ισοζύγιο πλεονάσματος αζώτου σε εκμεταλλεύσεις στις Κάτω Χώρες



Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων έρευνας του πανεπιστημίου του Wageningen.

⁴⁰ Mestproductie bij gebruiksnormen: bedrijven met overproductie, clo.nl.

89 Τα κράτη μέλη επιβάλλουν αυστηρότερους όρους (βλέπε [πλαίσιο 5](#)) σε γεωργούς που υποβάλλουν αίτηση για παρέκκλιση. Παρόλα αυτά, θεωρούμε ότι στην Ιρλανδία και στις Κάτω Χώρες συντρέχει σαφής κίνδυνος οι παρεκκλίσεις να δώσουν τη δυνατότητα σε κτηνοτρόφους να αυξήσουν το μέγεθος των κοπαδιών, κάτι το οποίο υπονομεύει την υγεία του εδάφους και την ποιότητα των υδάτων.

Πλαίσιο 5

Παράδειγμα αυστηρότερων όρων ελέγχου που επιβλήθηκαν σε γεωργούς στην Ιρλανδία

Οι αρχές επέβαλαν τους εξής όρους στους γεωργούς που υποβάλλουν αίτηση για παρέκκλιση: δειγματοληψία εδάφους και σχεδιασμό της διαχείρισης θρεπτικών ουσιών, υποχρεωτική χρήση εξοπλισμού διασποράς υδαρούς κοπριάς χαμηλών εκπομπών και επιμόρφωση. Από το 2022 και εξής, οι ιρλανδικές αρχές επιθεωρούν το 10 % των γεωργών που υποβάλλουν αίτηση για παρέκκλιση από την τήρηση των ορίων νιτρικών, αντί του 5 % που ίσχυε προηγουμένως. Σε περίπτωση εντοπισμού μη συμμορφούμενου γεωργού, αυτός δεν θα είναι επιλέξιμος να υποβάλει αίτηση για παρέκκλιση το επόμενο έτος.

Η έλλειψη δεδομένων υπονομεύει την ικανότητα της Επιτροπής να αξιολογεί την εφαρμογή των απαιτήσεων σχετικά με τη διαχείριση της κοπριάς στα κράτη μέλη

90 Η Επιτροπή είναι υπεύθυνη να διασφαλίζει τη συμμόρφωση των κρατών μελών με την οδηγία για τη νιτρορύπανση. Βασικό στοιχείο για την άσκηση του ρόλου επιβολής που διαθέτει η Επιτροπή είναι η ανάλυση των δεδομένων σχετικά με την ποιότητα των υδάτων που παρέχουν τα κράτη μέλη ανά τετραετία.

91 Η [Επιτροπή αναφέρει](#) την απουσία δεδομένων ή την υποβολή ελλιπών δεδομένων έως και από το ήμισυ των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων του μέσου αριθμού εκτρεφόμενων ζώων, της μέσης χρήσης αζώτου από κοπριά και ανόργανα λιπάσματα, της χρήσης φωσφορικών αλάτων από κοπριά, του ακαθάριστου και καθαρού ισοζυγίου αζώτου, του ακαθάριστου ισοζυγίου φωσφορικών αλάτων και της απόρριψης αζώτου γεωργικής προέλευσης στο περιβάλλον. Τα εν λόγω κενά δεν καθιστούν εφικτό τον υπολογισμό μέσων τιμών σε επίπεδο ΕΕ, με αποτέλεσμα οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων να μην διαθέτουν χρήσιμες τιμές αναφοράς για τον καθορισμό της πολιτικής σχετικά με τη νιτρορύπανση και το ευρύ κοινό να στερείται τη δυνατότητα να κατανοήσει καλύτερα τα υπό διακύβευση ζητήματα.

92 Σύμφωνα με την οδηγία για τη νιτρορύπανση, τα κράτη μέλη οφείλουν να επιλέγουν μέτρα ή δράσεις με γνώμονα, μεταξύ άλλων, την αποτελεσματικότητα και το κόστος τους σε σχέση με άλλα πιθανά προληπτικά μέτρα. Ωστόσο, διαπιστώσαμε ότι σε τρία από τα πέντε επιλεγμένα κράτη μέλη δεν είχαν διενεργηθεί μελέτες σχετικά με την οικονομική αποδοτικότητα της εφαρμογής των προγραμμάτων δράσης στις ευπρόσβλητες στη νιτρορύπανση ζώνες.

93 Επιπλέον, η οδηγία απαιτεί από τα κράτη μέλη να περιλαμβάνουν στις εκθέσεις που υποβάλλουν ανά τετραετία εκτιμώμενο χρονοδιάγραμμα αποκατάστασης των υδάτων που υφίστανται νιτρορύπανση ή διατρέχουν σχετικό κίνδυνο. Η πρόβλεψη αυτή είναι χρήσιμη για την αποφυγή περαιτέρω ρύπανσης των υδάτων. Από την επισκόπηση που διενήργησε η Επιτροπή⁴¹ προκύπτει ότι μόνο 20 κράτη μέλη υπέβαλαν προβλέψεις σχετικά με την ποιότητα των υδάτων. Στο πλαίσιο της εξέτασής μας των υποβαλλόμενων από τα κράτη μέλη στοιχείων, η οποία κάλυψε την περίοδο 2016-2019, διαπιστώσαμε ότι η Γερμανία δεν παρείχε πληροφορίες που να αφορούν την πρόβλεψη σχετικά με την ποιότητα των υδάτων, ενώ οι προβλέψεις στη Γαλλία και την Ιρλανδία δεν έβαιναν πέραν του 2021. Στις Κάτω Χώρες και στην Ισπανία, οι προβλέψεις εκτείνονται ως το 2027 και το 2039, αντίστοιχα. Στο **πλαίσιο 6** παρουσιάζεται η διαδικασία προβλέψεων στην Ισπανία και καταδεικνύεται ότι ορισμένες πτυχές δεν καλύπτονται επί του παρόντος.

Πλαίσιο 6

Δεδομένα πρόβλεψης σχετικά με την αποκατάσταση των υπόγειων υδάτων στην Ισπανία

Στην Ισπανία χρησιμοποιείται το επονομαζόμενο μοντέλο «Patrical» για την κατάρτιση προβλέψεων σχετικά με τον χρονικό ορίζοντα στον οποίο μπορεί να αναμένεται τα υπόγεια ύδατα να έχουν αποκατασταθεί επαρκώς ώστε η κατάστασή τους να είναι καλή. Παρουσιάζει, ωστόσο, αδυναμίες. Ειδικότερα, το 25 % των σταθμών μέτρησης της ποιότητας των υδάτων συνεχίζουν να καλύπτουν περιοχές εκτός των ευπρόσβλητων στη νιτρορύπανση ζωνών, που έχουν υποστεί ρύπανση ή διατρέχουν σχετικό κίνδυνο, και για τις οποίες δεν υπάρχει πρόβλεψη σχετικά με το πότε θα επανέλθουν σε «καλή»⁴² κατάσταση.

⁴¹ COM(2021) 1000 final, σ. 9.

⁴² Έκθεση σχετικά με τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης των υδάτων την περίοδο 2016-2019 στην Ισπανία, – Ενότητα 7, σ. 302.

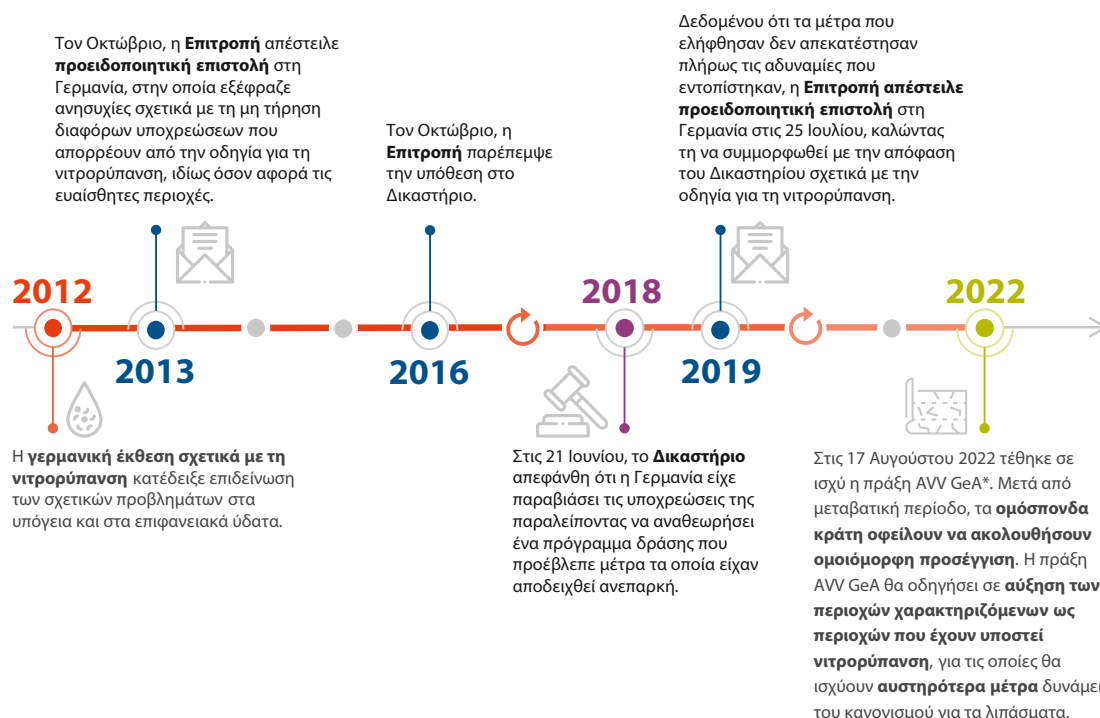
Χρονοβόρες οι διαδικασίες επί παραβάσει που αφορούν την οδηγία για τη νιτρορύπανση

94 Το μόνο μέσο που διαθέτει η Επιτροπή για την επιβολή της οδηγίας είναι η κίνηση διαδικασίας επί παραβάσει που προβλέπεται από τις Συνθήκες. Σύμφωνα με τη διαδικασία αυτή, η Επιτροπή είναι εξουσιοδοτημένη να παραπέμψει κράτη μέλη στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

95 Αν η Επιτροπή εντοπίσει περιπτώσεις ενδεχόμενης μη συμμόρφωσης κρατών μελών με την οδηγία για τη νιτρορύπανση, μπορεί να διεξαγάγει έρευνα, η οποία επικεντρώνεται ιδίως στο κατά πόσον το εκάστοτε κράτος μέλος έχει προσδιορίσει κατάλληλα ευπρόσβλητες στη νιτρορύπανση ζώνες και έχει συμπεριλάβει στο οικείο εθνικό πρόγραμμα δράσης ενδεδειγμένα μέτρα για τη μείωση και την πρόληψη της νιτρορύπανσης.

96 Βάσει των αρχείων της Επιτροπής, αυτή έχει κινήσει 56 διαδικασίες επί παραβάσει σε σχέση με την οδηγία για τη νιτρορύπανση, πέντε από τις οποίες βρίσκονταν σε εξέλιξη τον Μάιο του 2023 [δύο αφορούν το Βέλγιο (μία την περιοχή της Βαλονίας και η άλλη της Φλάνδρας) και μία διαδικασία αφορά έκαστες τη Γερμανία, την Ιταλία και την Ισπανία]. Διαπιστώσαμε ότι η επίλυση των υποθέσεων είναι χρονοβόρα (άνω της πενταετίας κατά μέσο όρο και άνω της δεκαετίας σε τέσσερις περιπτώσεις, συγκεκριμένα στο Βέλγιο, στην Ιρλανδία και την Ισπανία). Η Επιτροπή ανέμενε η υπόθεση που αφορά τη Γερμανία να περατωθεί τον Ιούνιο του 2023. Στο [γράφημα 12](#) παρουσιάζεται η χρονογραμμή των βασικών σταδίων της συγκεκριμένης υπόθεσης.

Γράφημα 12 – Χρονογραμμή της υπόθεσης μη συμμόρφωσης από τη Γερμανία που παραπέμφθηκε στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης



2017 και 2020: Αναθεώρηση του γερμανικού προγράμματος δράσης, ιδίως δε του διατάγματος σχετικά με τα λιπάσματα

***AVV GeA (Allgemeine Verwaltungsvorschrift zur Ausweisung von mit Nitrat belasteten und eutrophierten Gebieten):**

Κανονιστική διοικητική πράξη για τον προσδιορισμό ζωνών που έχουν υποστεί νιτρορύπανση και ευτροφισμό

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων που παρείχαν οι γερμανικές αρχές.

97 Το Κοινοβούλιο κάλεσε⁴³ την Επιτροπή να βελτιώσει σημαντικά τη χρήση των εξουσιών επιβολής που διαθέτει όσον αφορά την οδηγία για τη νιτρορύπανση. Το ΕΕΣ σκοπεύει να διενεργήσει **έλεγχο** με αντικείμενο τη συμβολή των διαδικασιών επί παραβάσει στην προώθηση και την επιβολή της συμμόρφωσης με την ενωσιακή νομοθεσία.

⁴³ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 5ης Απριλίου 2022, σχετικά με μέτρα κατά της νιτρορύπανσης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένων βελτιώσεων στα διάφορα συστήματα μέτρησης νιτρικών στα κράτη μέλη (2021/3003(RSP)).

Συμπεράσματα και συστάσεις

98 Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι, λόγω του ότι συχνά ο προσδιορισμός και οι απαιτήσεις των προτύπων στερούνταν φιλοδοξίας και η στόχευση σε εθνικό επίπεδο ήταν ελλιπής, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη δεν αξιοποίησαν επαρκώς τα διαθέσιμα εργαλεία και υπάρχει μεγάλο περιθώριο βελτίωσης της υγείας του εδάφους.

99 Διαπιστώσαμε ότι τα πρότυπα πολλαπλής συμμόρφωσης σχετικά με τη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς έχουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν απειλές κατά του εδάφους, καθώς εφαρμόζονται στο 85 % της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης (σημεία **25-29**). Εντούτοις, οι απαιτήσεις σε σχέση με το έδαφος που καθορίζονται στο επίπεδο των κρατών μελών αντιστοιχούν συχνά σε υφιστάμενες γεωργικές πρακτικές, με αποτέλεσμα να απαιτούνται περιορισμένες αλλαγές στη συμπεριφορά των γεωργών, κάτι το οποίο ενδέχεται να οδηγήσει σε μικρές μόνο βελτιώσεις της υγείας του εδάφους (σημεία **30-38**).

100 Διαπιστώσαμε ότι η Επιτροπή δεν αξιολόγησε ετησίως τον βαθμό φιλοδοξίας των μέτρων που έλαβαν τα κράτη μέλη για την υλοποίηση των προτύπων καλής γεωργικής και περιβαλλοντικής κατάστασης (ΚΓΠΚ) (σημεία **39** και **41**). Ωστόσο, προέβη σε σχετική αναφορά στοιχείων σχετικά με την περίοδο 2015-2020 στο πλαίσιο εκ των υστέρων αξιολόγησης. Επιπλέον, ελάχιστα κράτη μέλη έχουν αξιολογήσει τη συμβολή του συστήματος πολλαπλής συμμόρφωσης στη διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισης του εδάφους και της κοπριάς (σημείο **42**). Κατά την άποψή μας, μολονότι αναγνωρίζουμε ότι σημειώθηκαν βελτιώσεις όσον αφορά την περίοδο 2023-2027, είναι υπαρκτός ο κίνδυνος ο συνολικός αντίκτυπος στη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς να είναι περιορισμένος λόγω ανεπαρκών αλλαγών, μέχρι στιγμής, στα μέτρα εφαρμογής που λαμβάνουν ορισμένα κράτη μέλη (σημεία **43-51**).

Σύσταση 1 – Εξέταση του βαθμού φιλοδοξίας των προτύπων, υποβολή σχετικών στοιχείων, και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων εφαρμογής τους

Όσον αφορά την περίοδο 2023-2027, η Επιτροπή οφείλει:

- α) κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού, να υποβάλει στοιχεία σχετικά με τα αποτελέσματα ειδικής τακτικής εξέτασης της εφαρμογής από τα κράτη μέλη όλων των προτύπων ΚΓΠΚ και να συμπεριλάβει αξιολόγηση του βαθμού φιλοδοξίας τους·
- β) μετά την περίοδο προγραμματισμού, να αξιολογήσει τα αποτελέσματα της εφαρμογής των προτύπων ΚΓΠΚ, ειδικότερα στις πρακτικές για τη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς.

Ημερομηνία-στόχος για την υλοποίηση της σύστασης: α) το 2026 και β) το 2031

101 Διαπιστώσαμε ότι από τα κονδύλια αγροτικής ανάπτυξης που ήταν διαθέσιμα για τη χρηματοδότηση προαιρετικών μέτρων της ΚΓΠ, λίγα ήταν αυτά που στόχευαν τις περιοχές με τα εντονότερα προβλήματα σχετικά με το έδαφος. Ακόμη και στις περιπτώσεις στις οποίες παρατηρείτο τέτοια στόχευση, αυτή δεν είχε πάντοτε ως αποτέλεσμα την αύξηση των δαπανών στις περιοχές αυτές. Στην πράξη, τα κράτη μέλη δεν όριζαν τον προϋπολογισμό για τα εν λόγω μέτρα στα οικεία προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης βάσει αξιολόγησης της χρηματοδότησης που απαιτείται για την επίτευξη των τιμών-στόχου που καθορίζονταν όσον αφορά τη βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους και την καταπολέμηση της διάβρωσής του (σημεία [52-63](#)). Επιπλέον, διαπιστώσαμε ότι τα κράτη μέλη θέσπισαν στα οικεία ΠΑΑ λίγα μέτρα σχετικά με τη διαχείριση της κοπριάς (σημεία [64-69](#)). Επιπροσθέτως, διαπιστώσαμε ότι στις αξιολογήσεις των κρατών μελών των προαιρετικών μέτρων της ΚΓΠ παρέχονταν περιορισμένες πληροφορίες σχετικά με τη συμβολή των εν λόγω μέτρων στη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς (σημεία [70-77](#)).

Σύσταση 2 – Αναφορά στοιχείων σχετικά με τη στόχευση των εντονότερων τοπικών προβλημάτων σχετικά με το έδαφος στο πλαίσιο των προαιρετικών μέτρων της ΚΓΠ

Όσον αφορά την περίοδο προγραμματισμού 2023-2027, η Επιτροπή οφείλει:

- α) να αξιολογήσει ειδικότερα κατά πόσον οι ρυθμίσεις των κρατών μελών για τη στόχευση και τη χρηματοδότηση των προαιρετικών μέτρων της ΚΓΠ είναι κατάλληλες για την επίτευξη των προσδοκώμενων βελτιώσεων στη διαχείριση του εδάφους, και να αναφέρει σχετικά στοιχεία·
- β) από κοινού με τα κράτη μέλη, να αναπτύξει μια συνεπή προσέγγιση όσον αφορά την έγκαιρη παρακολούθηση και αξιολόγηση της συμβολής των προαιρετικών μέτρων της ΚΓΠ στη βιώσιμη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς.

Ημερομηνία-στόχος για την υλοποίηση της σύστασης: το 2026

102 Όσον αφορά την εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας για τη νιτρορύπανση σχετικά με την κοπριά, διαπιστώσαμε ότι αποφάσεις πολιτικής, όπως η κατάργηση των ποσοτώσεων γάλακτος, οδήγησαν σε αύξηση του μεγέθους των κοπαδιών στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις που επωφελήθηκαν από μια παρέκκλιση από την τήρηση των ορίων αζώτου, τα οποία περιόριζαν τη διασπορά κοπριάς. Ως εκ τούτου, η παρέκκλιση αυτή παρεμπόδισε σε έναν βαθμό την επίτευξη του στόχου της οδηγίας (σημεία **78-89**).

103 Το μόνο μέσο που διαθέτει η Επιτροπή για την επιβολή της οδηγίας είναι η κίνηση διαδικασίας επί παραβάσει που προβλέπεται από τις Συνθήκες. Διαπιστώσαμε ότι η επίλυση των υποθέσεων που εντόπισε η Επιτροπή είναι χρονοβόρα. Το Κοινοβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να βελτιώσει σημαντικά τη χρήση των εξουσιών επιβολής που διαθέτει όσον αφορά την οδηγία για τη νιτρορύπανση (σημεία **94-97**).

Σύσταση 3 – Περιορισμός της χρήσης παρεκκλίσεων και εξέταση του ενδεχομένου αντικρουόμενων στόχων με άλλους τομείς πολιτικής

Στο πλαίσιο της διαδικασίας χορήγησης παρεκκλίσεων, η Επιτροπή οφείλει να διασφαλίσει ότι αυτές εφαρμόζονται μόνο σε περιοχές στις οποίες έχει ήδη επιτευχθεί ο στόχος της οδηγίας για τη νιτρορύπανση, και να συμπεριλάβει στην αξιολόγησή της εξέταση των πιθανών αντικρουόμενων στόχων με άλλους τομείς ενωσιακής πολιτικής.

Ημερομηνία-στόχος για την υλοποίηση της σύστασης: από το 2024

104 Η Επιτροπή ανέφερε ότι σημαντικός αριθμός κρατών μελών δεν συμπεριέλαβε στις εκθέσεις του της περιόδου 2016-2019 σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για τη νιτρορύπανση επαρκή δεδομένα όσον αφορά ορισμένους βασικούς δείκτες για τη χρήση κοπριάς. Αυτή η έλλειψη δεδομένων υπονομεύει την ικανότητα της Επιτροπής να αξιολογεί την εφαρμογή των απαιτήσεων σχετικά με τη διαχείριση της κοπριάς στα κράτη μέλη. Επιπλέον, μόλις 20 κράτη μέλη παρείχαν στην οικεία έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για τη νιτρορύπανση πρόβλεψη σχετικά με την ποιότητα των υδάτων που απαιτείται για την αντιμετώπιση της προερχόμενης από την κοπριά ρύπανσης (σημεία [90-93](#)).

Σύσταση 4 – Βελτίωση των ενοποιημένων δεδομένων σε επίπεδο ΕΕ

Στο πλαίσιο της από μέρους της διαχείρισης της εφαρμογής της οδηγίας για τη νιτρορύπανση, η Επιτροπή οφείλει να παρακολουθεί τα κενά στα δεδομένα σε επίπεδο κρατών μελών που εντόπισε κατά την εξέταση των εκθέσεων σχετικά με τη νιτρορύπανση, ώστε να είναι σε θέση να παρέχει πλέον ολοκληρωμένα και αξιόπιστα ενοποιημένα δεδομένα και προβλέψεις σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με τη διαχείριση της κοπριάς και τη ρύπανση των υδάτων.

Ημερομηνία-στόχος για την υλοποίηση της σύστασης: από το 2024

Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Τμήμα Ι, του οποίου προεδρεύει η Joëlle Elvinger, Μέλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο Λουξεμβούργο, κατά τη συνεδρίασή του της 7ης Ιουνίου 2023.

Για το Ελεγκτικό Συνέδριο

Tony Murphy
Πρόεδρος

Παράρτημα

Παράρτημα Ι – Συναφείς με τον εν προκειμένω έλεγχο διατάξεις της οδηγίας για τη νιτρορύπανση

Άρθρα:

Τα κράτη μέλη:

3, παράγραφος 1



προσδιορίζουν τα ύδατα που υφίστανται ρύπανση και τα ύδατα που ενδέχεται να την υποστούν εάν δεν αναληφθεί δράση.

3, παράγραφος 2



χαρακτηρίζουν ευπρόσβλητες ζώνες όλες τις γνωστές περιοχές ξηράς που βρίσκονται στο έδαφός τους, των οποίων τα ύδατα απορρέουν σε υδάτινα ρεύματα.

4, παράγραφος 1



θεσπίζουν έναν ή περισσότερους κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής (βλέπε παράρτημα ΙΙ της οδηγίας).

5, παράγραφος 1



εκπονούν προγράμματα δράσης όσον αφορά τις χαρακτηρισμένες ευπρόσβλητες περιοχές (βλέπε παράρτημα ΙΙΙ της οδηγίας για τα μέτρα που πρέπει να περιλαμβάνονται σε αυτά).

5, παράγραφος 5



λαμβάνουν τα συμπληρωματικά μέτρα ή τις ενισχυμένες δράσεις που κρίνουν ότι απαιτούνται εάν καθίσταται καταφανές ότι τα μέτρα δεν επαρκούν για την επίτευξη των στόχων.

5, παράγραφος 6



καταρτίζουν και εφαρμόζουν κατάλληλα προγράμματα παρακολούθησης προκειμένου να εκτιμούν την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων δράσης που θεσπίζονται.

5, παράγραφος 7



επανεξετάζουν και ενδεχομένως αναθεωρούν τα εθνικά τους προγράμματα δράσης και οποιοδήποτε πρόσθετο μέτρο τουλάχιστον ανά τετραετία.

10



υποβάλλουν στην Επιτροπή έκθεση ανά τετραετία.

Πηγή: Οδηγία του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης (91/676/ΕΟΚ).

Παράρτημα II – Επιλογή κρατών μελών

Στον **πίνακα 2** παρουσιάζονται τα πέντε κράτη μέλη που επιλέξαμε στο πλαίσιο του εν προκειμένω ελέγχου κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ποικιλομορφία, αφενός, στις υφιστάμενες προκλήσεις όσον αφορά την προστασία του εδάφους και τη διαχείριση της κοπριάς και, αφετέρου, στις αντίστοιχες γεωργικές πρακτικές που εφαρμόζονται στην ΕΕ. Επιλέξαμε τα εν λόγω κράτη μέλη και, όπου διευκρινίζεται διαφορετικά, περιφέρειες βάσει επικαιροποιημένων πληροφοριών που απηχούν τις απειλές για την ποιότητα των εδαφών (όπως η διάβρωση, η μείωση της οργανικής ύλης, η μείωση της αποθήκευσης άνθρακα), καθώς και τη σημασία και την εξέλιξη των ακαθάριστων ισοζυγίων θρεπτικών ουσιών (περιλαμβανομένων δύο κρατών μελών στα οποία έχει χορηγηθεί παρέκκλιση από την τήρηση των ανώτατων ορίων που προβλέπονται στην οδηγία για τη νιτρορύπανση).

Πίνακας 2 – Κράτη μέλη που επελέγησαν για τους σκοπούς του ελέγχου

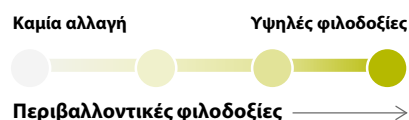
Χώρα	Δεδομένα σχετικά με την προστασία του εδάφους	Δεδομένα σχετικά με τη διαχείριση της κοπριάς
Γαλλία	Ο κίνδυνος απώλειας οργανικού άνθρακα του εδάφους είναι υψηλός γύρω από την περιφέρεια Ile de France. Οι εργασίες μας υπήρξαν ενδεδειγμένες στην περιοχή Νότος-Πυρηναία όσον αφορά προβλήματα που σχετίζονται με το έδαφος και στην περιοχή της Βρετάνης όσον αφορά την κοπριά.	Χώρα με τη δεύτερη μεγαλύτερη συμβολή στην ΕΕ όσον αφορά το ακαθάριστο ισοζύγιο αζώτου το 2015 (1,2 εκατομμύρια τόνοι θρεπτικών ουσιών). Προβληματικά σημεία εξακολουθούν να υπάρχουν σε ορισμένες περιοχές. Η απορροή νιτρικών έχει οδηγήσει σε αναγνωρισμένα προβλήματα όπως τα κυανοφύκη.
Ισπανία (Ανδαλουσία)	Το 9,8 % της γεωργικής έκτασης διατρέχει κίνδυνο σοβαρής διάβρωσης, ποσοστό που υπερβαίνει τον μέσο όρο στην ΕΕ (6,6 %). Η μέση περιεκτικότητα σε οργανικό άνθρακα του εδάφους της αρόσιμης γης στην Ισπανία ανέρχεται σε περίπου 15 γρ./χλγρ., το χαμηλότερο επίπεδο σε ολόκληρη την ΕΕ. Η Ανδαλουσία είναι μία από τις περιφέρειες με το υψηλότερο ποσοστό γεωργικών εκτάσεων που εκτιμάται ότι βρίσκονται σε κίνδυνο.	Χώρα με την τρίτη μεγαλύτερη συμβολή στην ΕΕ όσον αφορά το ακαθάριστο ισοζύγιο αζώτου το 2015 (1,2 εκατομμύρια τόνοι θρεπτικών ουσιών) και με τη δεύτερη μεγαλύτερη αύξηση από το 2009.

Χώρα	Δεδομένα σχετικά με την προστασία του εδάφους	Δεδομένα σχετικά με τη διαχείριση της κοπριάς
Ιρλανδία	Μεγάλες εκτάσεις πλούσιων σε άνθρακα τυρφώνων (τα αποστραγγισμένα τυρφώδη εδάφη απελευθερώνουν περί τους 20 τόνους CO ₂ ανά εκτάριο ετησίως). Μικρό το ποσοστό βιολογικής γεωργίας που επηρεάζει την ποιότητα του εδάφους (λιγότερο από το 5 % της χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης το 2018).	Το ακαθάριστο ισοζύγιο αζώτου αυξήθηκε κατά 40 % μεταξύ 2009 και 2015. Η χώρα επωφελήθηκε από μια παρέκκλιση από το ανώτατο όριο των 170 χλγρ. αζώτου ανά εκτάριο.
Κάτω Χώρες	Η έκταση που χρησιμοποιείται για βιολογική γεωργία ήταν μόλις 3,2 % το 2018, ποσοστό πολύ μικρότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ των 27. Το 2015, η μέση περιεκτικότητα του εδάφους σε οργανικό άνθρακα ανερχόταν σε 32,2 γρ./χλγρ. (κατά μέσο όρο 43,1 γρ./χλγρ. σε επίπεδο ΕΕ).	Το πλεόνασμα αζώτου, ανερχόμενο σε 200 χλγρ. ανά εκτάριο, ήταν τετραπλάσιο του μέσου όρου στην ΕΕ (όπως αναφερόταν στις συστάσεις που διατύπωσε η Επιτροπή το 2020 σχετικά με το στρατηγικό σχέδιο της ΚΓΠ των Κάτω Χωρών). Έχει χορηγηθεί παρέκκλιση στις Κάτω Χώρες όσον αφορά το άζωτο από κοπριά στο πλαίσιο της οδηγίας για τη νιτρορύπανση.
Γερμανία (Κάτω Σαξονία)	Η Κάτω Σαξονία περιλαμβάνει έξι μείζονες περιοχές από την άποψη του εδάφους, με πολύ γόνιμα εδάφη επιρρεπή στην υδατική διάβρωση στις λοφώδεις περιοχές και με αμμώδη και οργανικά εδάφη επιρρεπή στην αιολική διάβρωση. Το 70 % των ελών και το 20% των βάλτων της Γερμανίας βρίσκονται στην Κάτω Σαξονία. Το 70 % των τυρφώνων της Κάτω Σαξονίας χρησιμοποιείται για γεωργικούς σκοπούς.	Η Κάτω Σαξονία έχει αρκετές περιοχές με μεγάλη πυκνότητα ζωικού κεφαλαίου και αυξανόμενο πλεόνασμα αζώτου, ανερχόμενο σε 108 χλγρ. ανά εκτάριο χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης το 2017.

Πηγή: επιλογή του ΕΕΣ βάσει στοιχείων που περιλαμβάνονται, αφενός, στις συστάσεις που απηύθυνε η Επιτροπή στα κράτη μέλη όσον αφορά το οικείο στρατηγικό σχέδιο για την ΚΓΠ και, αφετέρου, στην αξιολόγηση για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο «The Green Deal and the CAP», Guyomard, Bureau et al. (2020).

Παράρτημα III – Αλλαγές που επήλθαν στα πρότυπα που σχετίζονται με το έδαφος για την περίοδο 2023-2027 σε σύγκριση με τα αντίστοιχα της περιόδου 2014-2020

Γερμανία (Κάτω Σαξονία)	Ιρλανδία	Γαλλία	Ισπανία (Ανδαλουσία)	Κάτω Χώρες
ΚΓΠΚ σχετικά με την ελάχιστη εδαφοκάλυψη				
Επέκταση των απαιτήσεων σε όλες τις αρόσιμες εκτάσεις και παράταση της περιόδου απαγόρευσης της καταστροφής της βλάστησης σε γη υπό αγρανάπαυση. Καθορισμός ευαίσθητων περιόδων για όλες τις αρόσιμες εκτάσεις.	Το πρότυπο ΚΓΠΚ είναι περισσότερο χρονικά οριοθετημένο, αλλά περιλαμβάνει πλέον διατάξεις που υπάγονταν σε άλλο πρότυπο ΚΓΠΚ κατά την περίοδο 2014-2020 (ελάχιστη διαχείριση γαιών).	Εφαρμογή του προτύπου ΚΓΠΚ πέραν των ευπρόσβλητων στη νιτρορύπανση ζωνών.	Απαγόρευση του κάθετου οργώματος και περιορισμός του διαστήματος κατά το οποίο το έδαφος μένει ακάλυπτο.	Υποχρέωση εδαφοκάλυψης για το 100 % της αρόσιμης γης το καλοκαίρι και για το 80 % τον χειμώνα, και πρόσθετη περίοδος ελέγχου της μαύρης αγρανάπαυσης.
ΚΓΠΚ σχετικά με την ελάχιστη διαχείριση γαιών				
Η σχετική έκταση θα αυξηθεί.	Το πρότυπο ΚΓΠΚ είναι περισσότερο χρονικά οριοθετημένο, αλλά περιλαμβάνει πλέον διατάξεις που υπάγονταν σε άλλο πρότυπο ΚΓΠΚ κατά την περίοδο 2014-2020 (ελάχιστη εδαφοκάλυψη).	Καμία αλλαγή.	Περιορισμοί όσον αφορά τις συνθήκες οργώματος σε εκτάσεις με κλίση άνω του 10 % (αντί 15 %).	Καμία σημαντική αλλαγή.
ΚΓΠΚ σχετικά με τη διατήρηση της οργανικής ύλης του εδάφους				
Καμία αλλαγή αλλά απαιτήσεις που σχετίζονται με άλλα πρότυπα ΚΓΠΚ θα επηρεάσουν την οργανική ύλη του εδάφους.	Απαιτείται προέγκριση σε περιπτώσεις όπου κρίνεται αναγκαία η καύση για λόγους φυτοπροστασίας.	Καμία αλλαγή.	Καθορισμός εξαιρέσεων από την απαγόρευση της καύσης υπολειμμάτων καλλιεργειών.	Καμία σημαντική αλλαγή.



Πηγή: ΕΕΣ, βάσει επιβεβαιωμένων από τα κράτη μέλη στοιχείων.

Συντομογραφίες

ΚΑΔ: Κανονιστική απαίτηση διαχείρισης

ΚΓΠ: Κοινή γεωργική πολιτική

ΚΓΠΚ: Καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση

ΠΑΑ: Πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης

ΠΟΕ: Περιοχή οικολογικής εστίασης

ΧΓΕ: Χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση

Γλωσσάριο

Γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικό μέτρο: Οποιαδήποτε πρακτική από σύνολο προαιρετικών πρακτικών που υπερβαίνουν τις συνήθεις περιβαλλοντικές απαιτήσεις και παρέχουν στους γεωργούς δικαίωμα ενίσχυσης από τον προϋπολογισμό της ΕΕ.

Ενισχυμένη αιρεσιμότητα: Σύστημα στο πλαίσιο του οποίου οι πληρωμές προς γεωργούς εξαρτώνται από την εκ μέρους τους χρήση πρακτικών που είναι επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον και προάγουν την καλή διαβίωση των ζώων και την ασφάλεια των τροφίμων. Αντικαθιστά τον οικολογικό προσανατολισμό και την πολλαπλή συμμόρφωση στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής από το 2023 και έπειτα.

Καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση: Η κατάσταση στην οποία οι γεωργοί πρέπει να διατηρούν όλες τις γεωργικές εκτάσεις, ιδίως δε εκείνες που τη δεδομένη χρονική στιγμή δεν χρησιμοποιούνται για παραγωγή, προκειμένου να εισπράττουν συγκεκριμένες ενισχύσεις στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής. Καλύπτει, μεταξύ άλλων, τη διαχείριση των υδάτων και του εδάφους.

Κανονιστική απαίτηση διαχείρισης: Ενωσιακός ή εθνικός κανόνας σχετικά με τη διαχείριση των γεωργικών εκτάσεων με σκοπό την προστασία της δημόσιας υγείας, της υγείας των ζώων και των φυτών, της καλής μεταχείρισης των ζώων και του περιβάλλοντος.

Κοινή γεωργική πολιτική: Η ενιαία πολιτική της ΕΕ για τη γεωργία, η οποία περιλαμβάνει τις επιδοτήσεις και μια σειρά άλλων μέτρων που εγγυώνται την επισιτιστική ασφάλεια, διασφαλίζουν δίκαιο βιοτικό επίπεδο για τους γεωργούς της ΕΕ, προωθούν την αγροτική ανάπτυξη και προστατεύουν το περιβάλλον.

Οικολογικός προσανατολισμός: Υιοθέτηση γεωργικών πρακτικών που είναι επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον. Ο όρος χρησιμοποιείται επίσης συχνά για να δηλώσει το σχετικό καθεστώς στήριξης της ΕΕ για την περίοδο 2014-2022. Οι απαιτήσεις οικολογικού προσανατολισμού περιλαμβάνουν τρεις γεωργικές πρακτικές: τη διαφοροποίηση των καλλιεργειών, τη διατήρηση μόνιμων λειμώνων και τις περιοχές οικολογικής εστίασης.

Οργανική ύλη του εδάφους: Το οργανικό συστατικό στοιχείο του εδάφους που αποτελείται από τα κατάλοιπα φυτών και ζώων σε διάφορα στάδια αποσύνθεσης, κύτταρα και ιστούς των μικροοργανισμών του εδάφους, καθώς και ουσίες που συνθέτουν μικροοργανισμοί του εδάφους.

Περιοχή οικολογικής εστίασης: Αρόσιμη γη που προορίζεται για γεωργικές πρακτικές και χαρακτηριστικά που βελτιώνουν τη βιοποικιλότητα στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, στο πλαίσιο της επιλεξιμότητας για ενισχύσεις οικολογικού προσανατολισμού.

Πολλαπλή συμμόρφωση: Μηχανισμός στο πλαίσιο του οποίου οι πληρωμές προς γεωργούς εξαρτώνται από την εκ μέρους τους εκπλήρωση απαιτήσεων σχετικών με το περιβάλλον, την ασφάλεια των τροφίμων, την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων και τη διαχείριση της γης. Από το 2023, αντικαταστάθηκε από την **ενισχυμένη αιρεσιμότητα** στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής.

Πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης: Σύνολο εθνικών ή περιφερειακών πολυετών στόχων και δράσεων που έχουν εγκριθεί από την Επιτροπή, για την εφαρμογή της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης της ΕΕ.

Χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση: Η συνολική έκταση που καλύπτεται από την αρόσιμη γη, τους μόνιμους λειμώνες, τις μόνιμες καλλιέργειες και τους οικογενειακούς κήπους των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ανεξάρτητα από το ιδιοκτησιακό καθεστώς των εν λόγω εκτάσεων ή από το εάν πρόκειται για κοινόχρηστη γη.

Απαντήσεις της Επιτροπής

<https://www.eca.europa.eu/el/publications/sr-2023-19>

Χρονογραμμή

<https://www.eca.europa.eu/el/publications/sr-2023-19>

Κλιμάκιο ελέγχου

Στις ειδικές εκθέσεις του ΕΕΣ παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ελέγχων που αυτό διενεργεί επί των πολιτικών και προγραμμάτων της ΕΕ, ή επί διαχειριστικών θεμάτων που αφορούν συγκεκριμένους τομείς του προϋπολογισμού. Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο επιλέγει και σχεδιάζει τα εν λόγω ελεγκτικά έργα κατά τρόπο ώστε αυτά να αποφέρουν τον μέγιστο αντίκτυπο, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για τις επιδόσεις ή για τη συμμόρφωση, του επιπέδου των σχετικών εσόδων ή δαπανών, των επικείμενων εξελίξεων και του πολιτικού και δημόσιου συμφέροντος.

Ο εν προκειμένω έλεγχος επιδόσεων διενεργήθηκε από το Τμήμα Ελέγχου Ι (Βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων) του οποίου προεδρεύει η Joëlle Elvinger, Μέλος του ΕΕΣ. Επικεφαλής του συγκεκριμένου έργου ήταν η Eva Lindström, Μέλος του ΕΕΣ, συνεπικουρούμενη από την Kristina Maksinen, προϊσταμένη του ιδιαίτερου γραφείου της, την Katharina Bryan, πρώην προϊσταμένη του ιδιαίτερου γραφείου της, τον Johan Stalhammar, σύμβουλο στο ιδιαίτερο γραφείο της, την Elena Graziuso, βοηθό σε θέματα πολιτικής, τον Andrzej Robaszewski, πρώην οικονομολόγο στο ιδιαίτερο γραφείο της, τον Paul Stafford, διοικητικό στέλεχος, τον Alexandru Ilie, υπεύθυνο έργου, τον Bertrand Tanguy, αναπληρωτή υπεύθυνο έργου, την Ασημίνα Πετρή, ελέγκτρια και τη Marika Meisenzahl, ελέγκτρια και γραφίστρια. Η Laura McMillan και ο Xavier Ignasi Farrero Gonzalez παρείχαν γλωσσική υποστήριξη.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2023

Η πολιτική για την περαιτέρω χρήση εγγράφων του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΕΣ) ορίζεται στην [απόφαση αριθ. 6-2019 του ΕΕΣ](#) για την πολιτική ανοικτών δεδομένων και την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου ορίζεται διαφορετικά (π.χ. σε χωριστές ανακοινώσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας), το περιεχόμενο του ΕΕΣ που ανήκει στην ΕΕ παραχωρείται βάσει της άδειας [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Ισχύει, επομένως, ως γενικός κανόνας ότι η περαιτέρω χρήση επιτρέπεται υπό τον όρο ότι αναφέρεται η πηγή και επισημαίνονται οι αλλαγές. Κατά την περαιτέρω χρήση απαγορεύεται η διαστρέβλωση του αρχικού νοήματος ή μηνύματος των εγγράφων. Το ΕΕΣ δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε συνέπεια προερχόμενη από την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Εάν συγκεκριμένο περιεχόμενο αναφέρεται σε ταυτοποιήσιμα φυσικά πρόσωπα, π.χ. φωτογραφίες υπαλλήλων του ΕΕΣ, ή περιλαμβάνει έργα τρίτων, απαιτείται πρόσθετη έγκριση.

Όταν παραχωρείται η έγκριση, αυτή ακυρώνει και αντικαθιστά την ανωτέρω γενική έγκριση και αναφέρει σαφώς τυχόν περιορισμούς στη χρήση.

Για τη χρήση ή την αναπαραγωγή περιεχομένου που δεν ανήκει στην ΕΕ, μπορεί να χρειάζεται να ζητήσετε άδεια απευθείας από τους κατόχους των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας:

Γράφημα 1: Εικονίδια και τροχός: © Ηνωμένα Έθνη.

Γραφήματα 2, 8, 12 και παράρτημα Ι – Εικονίδια: Τα στοιχεία αυτά σχεδιάστηκαν με τη χρήση πόρων της [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Γράφημα 6: © Υπουργείο Τροφίμων, Γεωργίας και Προστασίας των Καταναλωτών της Κάτω Σαξονίας. Δημιουργήθηκε από το Κέντρο υπηρεσιών αγροτικής ανάπτυξης και προώθησης της γεωργίας (Servicezentrum Landentwicklung und Agrarförderung).

Το λογισμικό ή τα έγγραφα που καλύπτονται από δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα εμπορικά σήματα, τα καταχωρισμένα σχέδια, οι λογότυποι και οι επωνυμίες/ονομασίες, εξαιρούνται από την πολιτική του ΕΕΣ για την περαιτέρω χρήση.

Το σύνολο των ιστότοπων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός του ονόματος χώρου «europa.eu» παρέχει συνδέσμους προς ιστότοπους τρίτων. Δεδομένου ότι το ΕΕΣ δεν έχει έλεγχο επ' αυτών, σας συνιστούμε να εξετάζετε τις πολιτικές τους για την προστασία του ιδιωτικού απορρήτου και της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ

Δεν επιτρέπεται η χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ χωρίς την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του.

HTML	ISBN 978-92-849-0530-0	ISSN 1977-5660	doi: 10.2865/788491	QJ-AB-23-017-EL-Q
PDF	ISBN 978-92-849-0529-4	ISSN 1977-5660	doi: 10.2865/9875	QJ-AB-23-017-EL-N

Στην Ευρώπη, το 60-70 % περίπου των εδαφών είναι μη υγιή, κατάσταση που οφείλεται εν μέρει στις τρέχουσες πρακτικές διαχείρισης του εδάφους και της κοπριάς. Η κοινή γεωργική πολιτική και η οδηγία για τη νιτρορύπανση παρέχουν εργαλεία για την ενθάρρυνση βελτιώσεων σχετικά με τη διαχείριση του εδάφους και της κοπριάς.

Αξιολογήσαμε κατά πόσον η Επιτροπή και τα κράτη μέλη αξιοποίησαν αποτελεσματικά τα εν λόγω εργαλεία της ΕΕ με σκοπό τη βιώσιμη διαχείριση των γεωργικών εδαφών και της κοπριάς. Διαπιστώσαμε ότι τα εργαλεία αυτά δεν αξιοποιούνταν σε επαρκή βαθμό και ότι υπάρχει μεγάλο περιθώριο βελτίωσης της υγείας του εδάφους.

Συνιστούμε στην Επιτροπή να εξετάσει τον βαθμό φιλοδοξίας των προτύπων και να υποβάλει σχετικά στοιχεία, να αξιολογήσει τα αποτελέσματα εφαρμογής τους, να αναφέρει στοιχεία σχετικά με τη στόχευση στο πλαίσιο των προαιρετικών μέτρων της κοινής γεωργικής πολιτικής, να περιορίσει τη χρήση παρεκκλίσεων και να βελτιώσει τα ενοποιημένα δεδομένα σε επίπεδο ΕΕ.

Ειδική έκθεση του ΕΕΣ, υποβαλλόμενη δυνάμει του άρθρου 287, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ



Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Τηλ. +352 4398-1

Πληροφορίες: eca.europa.eu/el/Pages/ContactForm.aspx
Ιστότοπος: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors